

Doma in po svetu

— PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV —

Danes bodo zaradi ogorčenja javnosti preplašeni kongresniki odklonili več kot 50-odstotno povišanje svojih plač

WASHINGTON, D.C. — Vodja demokratske večine v Predstavniskem domu zveznega kongresa Jim Wright je doživel velik polom, ko je bil prisiljen zaradi upora svojih lastnih demokratov dovoliti »da ali ne« glasovanje o tem, ali želi spodnji dom soglašati s predlaganim 50-odstotnim povišanjem kongresnih plač ter plač zveznih sodnikov in nekaj tisoč drugih visokih vladnih uslužbenec. Veljavni zakon namreč določa, da povišanje teh plač predlaga vsaka štiri leta posebna komisija, ki poroča predsedniku ZDA. Ako predsednik privoli v povišanje — in to je Ronald Reagan pred odhodom iz Bele hiše storil — pride v veljavo z izjemo le, ako glasujeta proti na ločenem glasovanju oba kongresna doma. Zakon je bil sprejet od kongresa z namenom, da bi lahko kongresniki trdili, da dejansko niso glasovali za povišanje svojih plač, pač pa da sta to predlagala komisija in predsednik ZDA. Oni da samo niso glasovali proti.

Kar kongresniki niso pričakovali, seveda, je bilo to, da bi omenjena komisija šla tako daleč, da bi predlagala več kot polovično povišanje plač naenkrat. Val ogorčenja je zajel skoraj vso javnost. Ankete javnega mnenja so kazali, da je 82 do 85 odstotkov Američanov proti takšnemu grabežljivemu povišanju že itak dobro plačanih kongresnikov, ki poleg osnovnih plač (že sedaj več kot \$89,000 letno) uživajo cel seznam drugih finančnih ugodnosti, posebej pri pokojninah. Skoro nihče med kongresniki ni hotel javno zagovarjati povišanje, čeprav jih je brez dvoma zanesljiva večina zanj. Kong. Wright je bil izpostavljen neprijetni vlogi. On je bil tisti, ki je javno nasprotoval glasovanju, privatno so ga podpirali mnogi kongresniki, ki so pa javno nasprotovali povišanju. Ta dvoličnost poleg odklonilnosti javnosti sta končno prisilila Wrighta v položaj, da je moral pristati na današnje glasovanje.

Zvezni senat je že glasoval proti povišanju, Wrightova alternativa je bila, da bi predstavniki dom 50-odstotno povišanje sicer tudi odklonil, kmalu nato pa bi oba doma odobrila 30-odstotno povišanje. Kot sedaj kaže, tudi do tega ne bo prišlo in bodo plače omenjenih funkcionarjev ostale iste kot doslej. Primer potrjuje, da vsaj v določnih okoliščinah lahko igra javno mnenje močno in celo odločilno vlogo.

Bush predlagal razne pristojbine za rešitev finančne krize hranilnic — Potrebni je več kot sto milijard dolarjev

WASHINGTON, D.C. — Včeraj je predsednik Bush na tiskovni konferenci obrazložil svoj načrt za reševanje velike finančne krize, ki je zajela več sto hranilnic v ZDA. Te hranilnice so v zadnjih letih zašle v težave zaradi nesposobnega poslovanja. V mnogih primerih gre sicer za navaden kriminal, večinoma so pa hranilnice odobrila posojila za nerentabilne in nedonosne projekte. Finančni strokovnjaki menijo, da bo morala zvezna vlada najti kakih sto milijard ali celo več dolarjev za saniranje prizadetih hranilnic. Včeraj je Bush pojasnil svoj načrt, po katerem naj bi med drugim zvezna vlada prodala zadolžnice in vrednostne papirje v skupni vrednosti 50 milijard dolarjev. Za kritje stroškov bodo povišane pristojbine na vse hranilnice oziroma bodo morale le-te več plačevati za svoje zavarovanje. Finančni

analitiki pravijo, da bodo po vsej verjetnosti največ morali prispevati na en ali drug način varčevalci sami, čeprav je Bush opustil zelo nepopularen predlog, da bi bila naložena posebna pristojbina na prihranke varčevalcev. Namesto neposrednega obdavčenja torej se je Bush odločil za posredno.

Dvoma sicer ni, da gre za velik problem, ki ga je treba rešiti in ki ga je ignorirala Reaganova administracija. Bush je svoj načrt predložil kongresu, ki bo moral o njem glasovati, najbrž v spremenjeni obliki. Tudi demokratski kongresniki so priznali, da je Bushov načrt dokaj pameten in da čeprav gre za grenko pilulo, ni vendar tako grenka kot bi lahko bila.

Odhod sovjetskih čet iz Afganistana sedaj v zaključni fazi — Uporniška gibanja se posvetujejo o združenih končnih ofenzivi

ISLAMABAD, Pak. — Na obisku v Pakistanu je bil sovjetski zunanji minister Edvard Sevardnadze. Srečal se je z novo predsednico Pakistana Benazir Bhutto, vendar je bil njegov prvotni namen za obisk poskus doseči kompromisno politično rešitev afganistanskega problema. Sedaj, ko bodo Sovjeti končali umik njihovih vojaških čet iz Afganistana, želijo doseči nekakšno koalicijsko vlado, v kateri bi imel vlogo lutkarski režim v Kabulu. Zmagujoči voditelji sicer številnih in tudi med seboj sprtih uporniških gibanj so pa enotni vsaj v tem, da za kablški režim oz. njegove predstavnike ni in ne bo nobenega prostora v bodočem Afganistanu. Posvetujejo se med seboj o tem, kako bi koordinirali zanje zaključno fazo boja zoper kablški režim, in tudi, ali se lahko domeni-jo o novi koalicijski vladi brez navzočnosti katerega predstavnika tega režima.

Novinarji, ki poročajo iz Kabula, pravijo, da tudi Sovjeti nimajo več iluzij o tem, da bo režim Najiba padel. Edino vprašanje je, koliko časa bo potrebnega, da do tega padca pride. V Kabulu že primanjkuje hrana, Sovjeti pa so pustili Najibovi vojski ogromno količino orožja in streliva.

V govoru, ki ga je imel včeraj v Detroitu, je bivši državni sekretar Henry Kissinger dejal, da nič ne dvomi, da bo Najibov režim kmalu padel, pripomnil pa je, da naj ne bodo ZDA zaradi tega preveč navdušene, kajti bo novi režim v Kabulu po vsej verjetnosti izrazilo protiameriški, o kakšni demokraciji bi pa bilo nesmiselno govoriti.

— Kratke vesti —

Boston, Mass. — Včeraj je neuspeli demokratski predsedniški kandidat guverner Michael Dukakis povedal novinarjem, da se njegova žena Kitty zdravi zaradi problema z alkoholom. Problem je po Dukakisu nastal po porazu 8. novembra lani. Žena je bila toliko prizadeta, da je začela doma uživati preveč alkohola. Po Dukakisu je sama priznala, da ima problem in se prostovoljno vpisala v nek center v državi Rhode Islandu, kjer jo bodo naslednjih 30 dni zdravili.

Washington, D.C. — Ameriški veleposlanik v Paragvaju Timothy L. Towell je v intervjuju zanikal, da bi bile ZDA igrale vlogo v državnem udaru, v katerem je bil strmoglavljen diktator Alfredo Stroessner. Vojaška junta, ki je prevzela oblast, je prosila ZDA, naj bi Stroessnerju dali azil oziroma mu omogočili prihod v ZDA, kar je pa Bela hiša odklonila. Končno je Brazilija pristala, da dovoli prihod 76-letnega Stroessnerja, a le začasno.

Iz Clevelanda in okolice

Domače pecivo—

Misijonska Znamkarska Akcija prosi gospodinje za domače pecivo za nedeljsko kosilo. Obenem pa tudi sporoča, da bo to soboto (11. feb.) možno kupiti krofe v šolski dvorani pri Sv. Vidu.

Pepelnica—

Jutri je pepelnična sreda, pričetek posta, ki bo trajal 40 dni in šest nedelj. Velikonočna nedelja letos bo 26. marca.

Koline nočoj—

Pri Sv. Vidu bodo nočoj koline. Prebitek bo darovan v podporo verskemu mesečniku Ave Maria v Lemontu. Prodanih je bilo okrog 350 nakaznic in jih ni več na razpolago.

V Rožmanov sklad—

Namesto cvetja so v spomin pokojnim darovali za oskrbovance Mohorjevih domov sledeči: V spomin na Apolonijo Košir: \$20 g. in ga. Frank P. Pustotnik, Geneva, O., g. Janez Pičman; po \$10 ga. Paula Adamič in J. Prosen; v spomin na Maksa Ovniča: \$20 g. in ga. Frank P. Pustotnik; po \$10 J. Prosen, g. in ga. Matevž I. Tominec, g. in ga. John M. Petrič; v spomin na Joža Varšek \$10 g. in ga. Frank T. Urankar; v spomin na Marijo Božnar \$10 ga. Ana Tomc. Darovalcem se lepo zahvaljuje poverjenik Mohorjeve J. Prosen.

Novi grobovi

Joseph Legat

V petek, 3. februarja, je v Slovenskem domu za ostarele po dolgi bolezni umrl 92 let stari Joseph Legat, rojen v Sloveniji, vdovec po Amaliji, roj. Vidmar, in Josephine, roj. Sustarsic, oče Mary Jane Belay (S.C.), 2-krat stari oče, 6-krat prastari oče, brat Thomasa (pok.) in Josephine Martek, do svoje upokojitve zaposlen kot strojnik pri Chicago Pneumatic, član KSKJ št. 191. Pogreb bo iz Želetovega zavoda na E. 152 St. danes, v cerkev sv. Pavla na Chardon Rd. dop. ob 9.30 in od tam na pokopališče Vernih duš. Družina bo hvaležna za darove v pokojnikov spomin Slovenskemu domu za ostarele.

Ernest J. Palcic

V nedeljo, 5. februarja, je umrl Ernest J. Palcic, mož Ethel, roj. Ondrus, oče Eleanor Borthwick, 3-krat stari oče, brat Mary Palcic in že pok. Tonyja. Pogreb bo iz Brickmanovega zavoda na 21900 Euclid Ave. v četrtek, v cerkev sv. Viljema dop. ob 9.30 in od tam na pokopališče Vernih duš. Na mrtvaškem odru bo jutri, v sredo, pop. od 2. do 4. in zv. od 7. do 9.

(dalje na str. 7)

MZA kosilo to nedeljo—

To nedeljo prireja MZA svoje letno kosilo v dvorani pri Sv. Vidu. Serviranje bo od 11.30 do 1.30 pop. Kosilo se bo tudi lahko vzelo domov. Nakaznice so po \$7 (\$3 za otroke). Kličite 881-5163 ali 481-3768. Dobili jih boste tudi pri vhodu. Pridite!

Drugačna interpretacija—

V najnovejši številki Teleksa je zanimiv članek, v katerem je pogosto omenjen mnogim nam znanim hotelir v Gorici Vinko Levstik in sicer radi njegovih stikov med drugim z Janezom Janšo, na vojaškem procesu v Ljubljani obsojen novinar. V isti številki je omenjena možnost, da je bil obisk dr. Cirila Žebota v Sloveniji l. 1968 »podtaknjen« in namreč tako, da so obisk omogočili ravno nasprotniki Staneta Kavčiča, da bi s tem obiskom lahko Kavčiča laže napadli in očrnilo — končno pa politično odstranili. Do tega slednjega je seveda kasneje prišlo.

Rektor mariborske univerze—

Obveščeni smo, da se bo mudil v Clevelandu od 17. do 19. februarja dr. Alojz Križman, rektor mariborske univerze od l. 1987. Rojen je bil l. 1940 v Križevcih pri Ljutomeru in je metalurg. Doktoriral je v Avstriji. Srečal se bo z ljudmi njegove stroke, zanima se tudi za znanstvene stike med mariborsko in lokalnimi univerzami. Dr. Križman je lani dvignil precej prahu, ko je odstopil kot član Zveze komunistov Slovenije. Potuje prvič po Ameriki in sicer pod pokroviteljstvom State Departmenta. V soboto, 18. februarja, ob 10.30 dop. bo imel govor o svoji univerzi in, pričakujemo, o stanju v današnji Sloveniji, v zgornji sobi Slov. nar. doma na St. Clairju. Govoril bo v slovenščini. Če bi bila nujna kakšna sprememba, vas obveščamo v tej rubriki.

Nenavaden obisk—

Jutri zvečer ob 10.30 bo v Lift in Aquilon, 1575 Merwin Rd., gostovala slovenska »rock« skupina Laibach, ki je že zaradi svojega imena povzročila ogorčenje doma, mladi pa vztrajajo. O tej skupini je pisal Cleveland Plain Dealer prejšnji petek v svoji reviji. Če se kaj več zanimate.

VREME

Oblačno danes z naletavanja snega do 3 inčev, v snežnem pasu pa do 5 ali 6 inčev. Najvišja temperatura bo okoli 20° F. Pretežno oblačno jutri, zopet z možnostjo snega do 1 inča. Najvišja temperatura okoli 27° F. V četrtek hladno z najvišjo temperaturo okoli 18° F.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. - 431-0628 - Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (USPS 012400)

James V. Debevec - Publisher, English editor
Dr. Rudolph M. Susel - Slovenian Editor

Ameriška Domovina Permanent Scroll of Distinguished Persons:
Rt. Rev. Msgr. Louis B. Baznik, Mike and Irma Telich, Frank J. Lausche
American Home Slovenian of the Year 1987: Paul Košir

NAROČNINA:

Združene države:

\$36 na leto; \$21 za 6 mesecev; \$18 za 3 mesece

Kanada:

\$45 na leto; \$30 za 6 mesecev; \$20 za 3 mesece

Dežele izven ZDA in Kanade:

\$48 na leto; za petkovo izdajo \$28

Petkova AD (letna): ZDA: \$21; Kanada: \$25;

Dežele izven ZDA in Kanade: \$28

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$36.00 - year; \$21.00 - 6 mos.; \$18.00 - 3 mos.

Canada:

\$45.00 - year; \$30.00 - 6 mos.; \$20.00 - 3 mos.

Foreign:

\$48.00 per year; \$28 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$21.00 - year; Canada: \$25.00 - year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

POSTMASTER: Send address change to American Home
6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

Published Tuesday & Friday except 1st 2 weeks in July & the week after Christmas

No. 10 Tuesday, February 7, 1989

Jože Wakounig

Tednikov komentar

»Jedna država, jedan jezik!«

Vsem, ki se sprenevedajo, da tisto, kar se dogaja tam globoko nekje na Balkanu, nas Slovencev, ki živimo v objemu Alp, zlasti nas, ki živimo tu v Avstriji, ne more Bog ve kako prizadeti, bi moralo postati vsaj po »mitingu« v Beogradu 19. novembra jasno, da je treba biti pa še kako pozoren. Ne zadostujejo samo besede in misli, potrebna so odločna in preiščena dejanja.

Pred 20 leti so zadušili oklopniki, ki so prihrumeli v imenu boljševidnega realsocializma na povelje moskovskih maršalov in političnih molohov, češko in slovaško v igred. Zadušili so poskus, kako dati ljudem, ki so morali do tlej samo poslušati in pohlevno ubogati navodila pa ukaze nezmotljivih vodilnih, kako vrniti tem ljudem zavest, da v resnici soodločajo, da sooblikujejo vse, čemur pravimo politika, da so človeška bitja z dostojanstvom in ponosom. Morda pa so nazadnjaške sile boljševidnega realsocializma videle v češki in slovaški vigradi nevarni poskus demokratične kvadrature komunističnega kroga?

Lanski vojaški proces v Ljubljani je bil eden izmed poskusov, da bi končali slovensko pomlad z uničujočim mrazom boljševidne zime. Proces je razgalil vso oblastniško zaslepljenost, nedopovedljivi prezir neke vojaške kamarile proti vsemu slovenskemu. Proces proti zastavniku Ivanu Borštnerju in civilistom pa sodelavcem »Mladine« Janezu Janši, Davidu Tasiću in Franciju Zavrlu ni bil samo protustaven, dejstvo, da so slovenščino pognali s sodišča, da se je postopek odvijal v srbščini, je eden izmed najkrutejših napadov na vse, kar kakorkoli »smrdi« po slovenskem.

Koroški Slovenci smo bili v dneh, ko so v Ljubljani obsojali (sodili niso), mirni, da me je sram. Zase nenehno zahtevamo solidarizacije, in kolikokrat so v SR Sloveniji demonstriali za naše pravice! Ko pa se je odvijal v središču vseh Slovencev sramotni proces, in to še v tujem jeziku, nismo prirejali nobenih protestnih zborovanj. Nekateri so celo našli besede razumevanja in pritrjevanja. Tem bolj me veseli, da bo Odbor za varstvo človekovih pravic končno zaživel tudi med nami koroškimi Slovenci. Kakor v Odboru ne poznajo ne stanovskih ne verskih ne idejnih ne siceršnjih mej, tako za nas atudi ne sme biti državnih mej. Človekovih pravic ne moremo deliti ne sekati z mejami. Gre za naš skupni obstoj, gre za to, kako se bomo Slovenci v teh hudih trenutkih znašli in da bomo ustvarili boljši slovenski jutri. Nostra res agitur! Za našo stvar gre!

Prepričan sem, da se stvari nikdar ne bi bile razvile tako nevarno, če bi bili slovenski politiki v Jugoslaviji pravočasno spregovorili pravo, pa če treba, trdo, ostro besedo, če bi se bili že zdavnej uprli nenehnemu kratenju slovenskih življenjskih pravic. Kakor ne razumem, da je vojaška komanda v Sloveniji srbska, tako se mi zdi hlapčevska praksa,

Po slovstvenih stopinjah

CHICAGO, Ill. - Slovenska kulturna sekcija obnavlja delo, žal z zamudo. Zadelo jo je bolezen vodilnega mentorja g. **Jožeta Rusa**, ki pa kaže bistvene zboljšave. Nekaj mesecev je odšlo brez haska.

Medtem je Odbor preresetal svojo preteklo dejavnost, ko je marsikaj bilo storjeno pri prozi, poeziji in drami. Občinstvo je vselej bilo navdušeno, torej sprejemljivo in hvaležno za nesebičen trud.

Pokazala se je (vsaj) ena vrzel, ki se da izpopolniti. Nastal je namreč bil občutek, da vsebina teh prireditev ni bila dosledno načrtovana, ampak so bile teme večinoma izbrane kar slučajno. Zanimive snovi je dovolj na razpolago in tu ne moremo priti v zadrego; vendar so neke teme imele privilegirano položaj (Prešeren, Gregorčič, Cankar) in bi se kaj rade ponavljale, medtem ko bi druge ostale prezrte. Do celote ne bi prišli nikdar.

Vseh kulturnih panog si seveda ne moremo privoščiti (slovstvo, glasba, zgodovina, upodabljanje, medicina, šport in še marsikaj). Doslej kaže, da si lahko ogledamo le slovstvo in pri tem se vidi potreba, da pričnemo z začetki slovenske pismenosti.

Takšen je bil pomen uvodnih besed Andreja Remca na prvi letošnji predstavi pri Sv. Štefanu, dne 22. prosinca. Dejansko je bila ubrana prav ta pot in smo slišali najosnovnejše podatke o porajanju naše književnosti; pričeni s prvimi zapisi in s prehodom na srednjeveško »ustno slovstvo«. Le-to nam je prineslo kopico nepozabnih pripovedk, legend, pesmi in pesniških oblik ter drugega blaga, ki ga ne kaže pozabiti; vendar nič napisanega!

Protestanti so prvi zavihali rokave in se s Primožem Trubarjem na čelu lotili pisave. Prav s pisanjem si je pomagala tudi katoliška Cerkev in si vrnila ugled pred ljudstvom. Baročna doba je poživila slovstveno delovanje s kontrasti v oblikah in barvah, ali se je morala kaj hitro umakniti namenskemu, poučnemu Razsvetljenstvu, ki je začrtalo široko pot naprej.

To so seveda še vedno bili le poskusi. Utrjenega črkopisja ni bilo, niti slovnic, niti pravega besedišča. Vse se je moralo sproti razvijati in kombinirati z različnimi narečji. Širše pomoči ni bilo nikdar, včasih niti odobritve; le maloštevilni posamezniki so se izkazovali kot npr. Zois, Valvazor.

da slovenski politiki ne govorijo v beograjskem parlamentu v svoji materinščini.

Ljubljanska protestna in solidarnostna prireditev 21. novembra je bila eden izmed odgovorov na vojaški proces in na številne poskuse, da bi Slovence spravili v kletko.

Veslarski šovinizem, za katerega je duce Milošević samo en simbol, je šel v očitni napad. Med številnimi gesli je bilo tudi videti geslo »Jedna država, jedan jezik!«. Ko sem koj po koncu zadnje vojske hodil v Sentprimoz v šolo, sem na nekaterih hišah še bral napis »Ein Volk, ein Reich, ein Führer«.

Končno smo vsaj za silo shodili. Pojavili so se prvi zborniki (Pisanice) in časniki (Lublske Novice) s slovensko poezijo in čedalje pestrejšo prozo. Dobili smo tudi že dve drami, dasi od zunaj, in prve »trdne« pesmi Valentina Vodnika. Eno je prebrala **Bernarda Simrajh** (Kos in brezen), drugo (Dramilo) je deklamiral **Boštjan Bucik**.

S tem poglavjem smo torej prebili prvo skorjo in si odprli pot do daljnjih raziskav. Veliko stebrov imamo, ki so odredjali razvoj in zanimale nas bodo okoliščine, v katerih je nastajal enoten jezik za vse slovenske pokrajine. Razložili si bomo tudi odločilne opredelitve, ki so usmerile književnost v samostojne okvirje. Stopnice naše omike so pač številne.

Referat je podal inž. Maks

Tihi so, tihi, zemlje grobovi

ali: Glinjski grobovi prosijo za spravo

V našem listu smo objavili članke, v katerih je bila prošnja za prispevke, s katerimi bi bralci oz. darovalci pomagali kriti stroške za ureditev grobov neznanih žrtev partizanskega pokola nedolžnih žrtev, do katere je prišlo 13. maja 1945 v gozdu nad Otrovco na Koroškem. O tem spomeniku je ljubljanska »Družina« v svoji številki z dne 11. dec. lani (št. 48) objavila članek pod podpisom »ce«. Ker smo o tej zadevi preje pisali, posredujemo članek našim bralcem v celoti. Ur.

Zdaj, ko se bliža božič in mir kar zveni od vsepovsod in zemlja že diha zimsko uspa-vanko, se kaj radi prebujajo glasovi, ki jim večnost odpeva s svojim mirom, neizprosno resnico. Kdo ve, koliko je grobov po širnem svetu in so na njih napisana slovenska imena naših rojakov. Razteplo jih je po svetu. Morda so umirali z besedo na ustih: Moj dom, moj rodni kraj! Kdo ve, koliko je grobov naših rojakov, nihče ne ve zanje, ne za njihova imena, ne za spomin. Strelji so jih pognali v množične grobove. V krčih bolečine so umirali, in s smrtnim krikom: Domovina, moja Slovenija.

V množičnih glinjskih grobovih počivajo naši neznanci, a vedno več je naših rojakov, ki obiskujejo ta kraj »sprave«. Nihče ne kali njihovega večnega počitka in miru, toda slednjega pretrese to skupno grobišče naših ljudi. Zdaj, ko bo božič in bo mir zvenel od vse-

Milanez, ob podpori **Jožeta Rusa**, **Nandi Puc** in Ameriško-slovenskega radio kluba. Nadaljevanje bo v isti dvorani, pod cerkvijo, dne 26. svečana 1989, po slovenski maši. Najprej bo skiciran varuški vpliv Kopitarja na naše slovstvo, ter pojem Ilirizma, z obrobim pojavom »kajkavcev«; nato bo napovedan odločen korak Prešerna v novo dobo.

Priporočamo še boljše udeležbo občinstva, ker so predavanja zaporedna in se ne bodo ponavljala. Obenem jamčimo za prijaznost in uspešnost kuharskega osebja, se pravi, za okusno kalorično postrežbo s suhimi in mokrimi priboljški.

Napovedano je tudi — za konec — nekoliko izbranih pesmi, ki jih pripravlja obnovljeni »Glas Slovenije« pod vodstvom Janeza Arka.

Vstopnina je, kot vselej do- slej, le dobra volja!

Odbor Kulturne sekcije

povsod, naj se imena teh dragih neznancev vrnejo na naše domove, v našo večerno molitev, v naše kramljanje za za-pečkom, za mizo naših do-brot...

Mi pa jih sprejmimo, na stežaj jim odprimo vrata svojih domov, s polno majoliko ljubezni in spoštovanja jih sprejmimo, posadimo jih za mizo sprave, ob božičnem drevesčku in jaslicah zapojmo z njimi najlepšo pesem Sveta noč, blažena noč. Po meri naše odprtosti se bodo vrnili. Njihovi obrazi se bodo zasvetili v posebnem lesketu. V njihovih očeh, licih, v nasmehu bomo razpoznali obličje Tistega, ki mu odpevajo verna srca ob božičnih praznikih: Božji nam je rojen Sin, veselimo se!

Ko bo pomlad naokrog in vas bo zvalila dežela onkraj Karavank, v našo lepo Koroško, k našim srčnim bratom in sestram, stopite v Glinje pri Borovljah! Na božji njivi boste med križi našli marmornato ploščo, v soncu se bo lesketala, morda boste našli na njej tudi šopek svežih rož, zagotovo vas bo pritegnil napis: »Turkaj počiva 16 beguncev iz Slovenije — 13 moških in 3 ženske — umorjenih 13. maja 1945 v Rajhmanovem gozdu.«

Zraven boste odkrili še en spominski kamen — za štiri-najst padlih partizanov. Kamna vas bosta spominjala na nedavno grozljivo preteklost, ko so množično ugašala slovenska življenja. Prav je, da vam vztrepetajo misli in vam dušo prevzame globoka žalost.

Še živijo Borovljani, ki vedo za to žalostno zgodbo. Mrtve partizane so odkrili kmetje okrog svojih domačij; naložili so jih na vozove ter jih prepe-ljali na pokopališče. Župnik Brunner je odpel zanje pogrebne molitve in jih skupaj s svojimi kmeti spoštljivo pokopal. Pogrebci, usmiljeni Samarijani, pri mrtvih niso našli drugih znakov kot verska zna-

(dalje na str. 6)

Jože Wakounig

Ha-Hec-Hi-
Ho-Humor!

Skuhal
ali pogrel
MECAN

ŽE SPET PRED SODIŠČEM

Maks je bil poklican na sodišče, ker je nekemu v jezi rekel, da je prašič. Ker sta bili prisotni dve priči, mu ni preostalo drugega, kot da prizna, akoravno ni mu beseda priznanja kmalu bila obtičala v grlu. Obsojen je bil na 20 dolarjev kazni in pa preklic žaljivke. Maks je kazen takoj plačal, žaljivko pa je takole preklical:

»Zal mi je, ker sem rekel, da si svinja in rad vzamem besedo nazaj. Kajti iz svinje bo nekoč šunka, iz tebe pa nikoli nič (prida) ne bo!«

»Petrček, čevlje imaš obute na napačnih nogah.«

»Ampak, mama! To so edine noge, ki jih imam.«

»Kaj je rekel ati, ko je padel z lojtre?«

»Ali naj grde besede izpustim?«

»Seveda!«

»Nič.«

Piščanci in kure imajo to smolo, da jih jedo vsi. Nekaj sto milijonov muslimanov ne bo poskusilo svinjskega mesa. Indijci se ne dotaknejo govejega mesa, v vsej Južni Ameriki ne jedo konjskega mesa, po kurjem mesu pa segajo vsi.

Bil je tak delavec, da ga je bilo treba iskati. Največkrat so ga iskali po gostilnah.

»Srček, soseda čez cesto ima ravno takšne barve klobuk kot je moj. Morala bom kupiti novega.«

»Kar kupi ga! Bo še vedno ceneje kot selitev.«

— MALO SUH JE, PA SI GA BOM ŽE POREDILA!

Mož in žena sedita pred televizorjem in on takoj opazi, da je žena nekam zamišljena in ne sledi programu.

»Premišlujem, kako lepo je bilo včasih, ko si me večkrat poljubil.«

Mož jo milo pogleda, se skloni k njej in jo poljubi.

»In si mi držal za roko.«

Mož najde njeno roko in jo prisrčno stisne.

»Kako sem imela rada, kadar si me narahlo ugriznil na vrat,« je sramežljivo pristavila.

Mož vstane in hoče oditi ven.

»Kam pa greš?«

»Grem po zobe v omaro.«

Po obisku rodne domovine...

piše ANZE

V deželi milijonarjev

V osmi številki tega lista od 31. januarja je izšel VII. in zadnji del mojega spisa pod gornjim naslovom. Opazil sem, da manjka nekaj strani dodatkov, ki se mi zde važni za razumevanje položaja v med vojno po Nemcih zasedeni Gorenjski. Te dodatke objavljam danes in bi morali slediti drugemu odstavku na str. 4. A.D. z dne 31. jan. 1988, ki se konča z besedami: ...drušim v svarilo.

Anže

Da smo imeli priliko izdajati, pa je nismo porabili, dokazuje tale dogodek: L. 1942 so Nemci organizirali nekako vaško zaščito, v kateri smo morali sodelovati vsi fantje, ne glede na politično pripadnost. Na patrolje so hodili partizanski terenci prav tako kot mi: vsak dvakrat na teden. Glavni namen Nemcev je bil, da bi nas imeli pred očmi, da bi ne mogli delati kakih sabotaž. Cilj je bil navadno kak posestnik, ki je kuhal žganje, za katerega je bilo Nemcem več, kot za preganjanje »banditov«.

Na patrolje je hodilo po 10, 20 ali tudi več fantov ter trije orožniki. Mi smo bili v civilu, vsak s karabinko in par nabojem.

Ker sem razumel malo nemško, so me orožniki vselej obdržali pri sebi, da smo kaj govorili. Najbolj radoveden je bil Westfalec Willi, bivši trgovski potnik.

Nekega večera, ko smo šli mimo hiše v Srbijo pregnanega mesarja (od štirih so pregnali tri), me je vprašal: »Ali je tu kaka organizacija, ki bi se za take ljudi maščevala?« »Ne vem,« sem odgovoril. »Pa bi morala biti! Če bi bilo pri nas tako, bi jo imeli. Saj ni treba, da bi kdo vedel. Napiši na listek in vrzi v naš nabiralnik, pa ne bo nihče zvedel.«

»Tega pa jaz ne bom nikdar storil.« »Ah, so! Gerade das wollte Ich wissen! Warum?« »Ker so ljudje, ki jim vi pravite bandite, moji bratje! In ker ste nastanka banditov krivi vi, ki ste preseljevali in razlašali nedolžne ljudi!« »Ah, že spet ti očitki!«

Se sedaj se včasih spomnim, da bi bil morda rešil življenje komu izmed 50 do 60 nedolžnih ljudi, ki jih je eden izmed nas pozneje »likvidiral«, morda tudi tistim devetim, ki so bili pobiti v Loki, če bi bil ravnal po Willijeveh navodilih.

Vse tisto, kar so partizani očitali svojim nasprotnikom, so delali sami. Koliko družin je bilo preseljenih v Nemčijo, ker so se njih sinovi raje skrivali, ali pa šli k domobrancem, kot k partizanom, pa so jih partizani potem iz maščevanja ovadili Nemcem, da so šli k njim! Tudi mene so se hoteli na ta način iznebiti. In koliko

so jih ovadili, ko so zbežali od partizanov ali jih nehali podpirati!

Pa še odgovor tistim, ki pravijo, da so bili vsi enaki. Naj govore številke: V prvi svetovni vojni je padlo v avstrijski vojski (od 3.500 ljudi v občini) 136 naših občanov, v drugi smo pa imeli okrog 300 žrtev. V nemški vojski je padlo 25 prisilno mobiliziranih fantov, Nemci so postrelili 21 talcev, po bolnicah in taboriščih jih je tudi umrlo 21, po Nemcih ali partizanih nastavljenih mine, so ubile 17 ljudi.

Partizanska vojska je imela 68 žrtev, sami so pa likvidirali 35 nedolžnih ljudi in četniki 4. Domobranci so imeli v bojih samo 7 mrtvih, ob koncu vojne jih je pa izginilo 93, ki so jih Angleži poslali iz Koroške nazaj in se za večino grobov ne ve. Trije občani so bili ubiti v letalskem napadu, ostali pa kje drugje.

Nikdar nisem bil domobranec, partizan pa samo 17 ur, pa nisem nikoli dvomil, kdo ima prav. Sv. pismo pravi: »Po njih delih jih boste spoznali!«. Mama nas je vselej vprašala, kadar smo se med seboj stepli: »Kdo je začel?« Če sem hotel biti pošten, nisem smel ostati pri ljudeh, ki so umorili mojega prijatelja, niti minute dalje, kot je bilo nujno potrebno.

Zakaj revolucija?

Kako je moglo priti do revolucije v Sloveniji, kjer je bilo 20 let prej še tako malo komunistov?

V začetku tega stoletja je bila Slovenija že precej razdeljena v dva tabora: liberalce na eni in klerikalce na drugi strani. Vsaka stran je imela svoje čitalnice, hranilnice in konzumna društva. Ta prepad se je z ustanovitvijo sokolskih in Prosvetnih društev okrog l. 1908 še razširil. Če sedaj bomo takratne časopisne napade obeh strani, se nam zde oboje otročji.

Kralj Aleksander je z državnim udarom 6. januarja 1929 razveljavil vidovdansko ustavo, razpustil parlament in vsa katoliška društva ter uzakonil Sokola kot edino državno telovadno organizacijo, h kateri so morali pristopiti vsi državni uradniki. Namesto, da bi ta ukrep ljudi zedinil, jih je še bolj razdelil. Opozicionalni politični voditelji so bili zaprti v Sremski Mitrovici skupaj s komunisti in so videli, kako so ti spremenili ječo v svojo univerzo. Tam so se naučili, da je treba potrpeti in čakati na ugodno priliko. Ta se je nudila z začetkom druge svetovne vojne.

Po Aleksandrovem umoru l. 1934 so bila Prosvetna društva spet dovoljena in tekma se je ponovno začela. Dramatski odsek Prosvetnega društva je prirejal vsako zimo igre doma-

čih in tujih pisateljev, ki so vselej napolnile Prosvetni dom. Igre so bile tako priljubljene, da je vodstvo Sokola prepovedalo svojim članom, jih obiskovati — pod grožnjo izključitve. Redno so pošiljali svoje zaupnike, da so gledali, kateri član je bil navzoč. Pa še to ni pomagalo.

»Pa v Sokolskem domu igrajte bolje,« so rekli tisti člani, ki so obiskovali Prosvetne domove. Tudi Sokol je imel svoj dramatski odsek, pa se mladi člani niso zanimali zanj, stari so pa zastareli. Nekoč so igrali Jurčičevega »Desetega brata«. O njegovi smrti je prišel Krjavelj povedat pri Obrščaku zbranim gostom:

»Nič ni rekelj, nič ni dejalj, v zid se je obernelj in umerlj.«

Sedaj v Žireh ni več iger. Če jih hočejo ljudje gledati, morajo povabiti igralce iz Št. Jošta ali iz kake druge hribovske vasi. Planinsko društvo je edino delavno in v njem je včlanjenih čez 1000 ljudi — četrtnina vsega prebivalstva.

Po diktatorjevem umoru se je tudi politično življenje poživilo; namesto ene same stranke, sta bili dovoljeni dve. Prve svobodne volitve so pokazale čisto drugo sliko. Mladi »klerikalci«, bivši člani Orla, ki so pod diktaturo največ pretrpeli, so hodili na volivne sestanke nasprotnikov, zahtevali besedo in povedali resnico, ki je oni niso poznali.

Po nekem takem sestanku mi je rekel V.D. »Bahač«, posestnik, mesar in gostilničar, dolgoletni načelnik in starosta Sokola, Orjunaš in načelnik demokratske stranke, ki smo ga imeli za našega najhujšega nasprotnika ali celo sovražnika: »Jaz Vas imam rad! Zakaj ne pridete k nam in za nas delate?«

»Po vsem tem, kar ste nam naredili?«

»Ah, pozabite to! Prišlo bo tako daleč, da se bomo morali mi, liberalci, in vi, klerikalci, združiti in se skupno boriti proti komunizmu.« (Mi smo večkrat poskušali sodelovati, pa se ni dalo. Oni so vedno gledali na nas zviška, kakor plemiči na cigane).

To sta bili dve bombi, ki jih od tega človeka nisem pričakoval.

Dr. Lojze Kuhar, takrat najbolj priljubljeni strokovnjak in radijski komentator za zunanjo politiko, je na nekem tečaju pred vojno pravil, kako je obiskal Center za zunaj Rajha živeče Nemce v Stuttgartu (Gau der Auslandsdeutschen). Zanimal se je za debelo knjigo o Nemcih v Jugoslaviji in strm. Neki uradnik je to opazil in mu knjigo vzel iz rok. Prepozno! Dr. Kuhar si je že zapomnil, koliko Nemcev je po raznih slovenskih mestih, katerih in koliko podpore preje-

(dalje na str. 5)

Slovinci v Argentini

Pri slovenščini so najboljši politični emigranti

Tečaja slovenščine v slovensko-jugoslovanskem društvu »Triglav« in društvu »Bernal« (v tem so združeni v glavnem prekmurški Slovenci), ki sta se končala novembra lani, je spet vodila profesorica Majda Papež. V Buenos Aires je prišla s posredovanjem Slovenske izseljenske matice, slovenščino pa je začela učiti v Argentini že leta 1986 in imela doslej tri tečaje.

Tečaji so bili seveda tudi prej, vendar so jezik poučevali skoraj samo tukajšnji Slovenci. Papeževa je v »Triglavu« učence razporedila v šest skupin, vsaka je imela po dve šolski uri pouka na teden. Leta 1986 je začela z eno samo skupino, v kateri so bili tako otroci kot njihovi starši, večina učencev pa je pred začetkom izjavila, da ne zna slovensko.

Vpisanih jih je bilo 55, tečaj jih je zaključilo 45. Naslednje leto so bili učenci že razdeljeni po stopnjah znanja in po starosti. Ta tečaj je končalo 40 slušateljev, ko pa je Majda Papež leta 1988 začela s tretjim letnikom, se je k pouku prijavilo precej več mladih kot prej, le število starejših je ostalo enako. Zadnji tečaj v »Triglavu« je tako končalo že 52 učencev.

»Največ zanimanja za slovenščino je med mladino od 17. do 25. leta starosti in med izseljenci druge generacije,« pravi Papeževa, »najmanj se za to zanima četrti rod (mladina med devetim in trinajstim letom), vendar je treba povedati, da se interes pri večini pokaže kasneje, ko mladi pridejo v sedemnajsto oziroma osemnajsto leto. To pa predvsem zato, ker iščejo svoje korenine. Največje težave pri učenju slovenskega jezika so zato, ker je večinoma omejen na šolske ure, doma pa učenci skoraj ne govorijo slovensko.

Aprila letos se bodo tečaji s pomočjo Slovenske izseljenske matice ponovno začeli. Načrtujejo jih tudi v slovenskih klubih v Rosariu in Montevideu v sosednjem Urugvaju.

V društvu »Bernal«, kjer so združeni Prekmurci, so se slovenski jezik večinoma učili ljudje iz druge generacije izseljencev. Najhujša ovira je prekmurško narečje, ki se zelo razlikuje od knjižnega jezika. V vseh treh tečajih (1986, 1987 in 1988) je bilo v skupini po deset učencev, Majda Papež pa pravi, da med njimi skoraj ni mladine.

In kateri so glavni pripomočki pri učenju? V »Triglavu« sicer imajo fonolaboratorij, vendar zanj ni materialov in ustrezne spremljajoče literature. Učiteljica si je pomagala s kombinacijo različnih učbenikov, veliko pa je gradila na slovenski narodni pesmi (ki zanima predvsem starejše) in na slovenski literaturi. Drugo generacijo zelo zanima zgodovina Slovencev in zgodovina slo-

venskega jezika. Na koncu tečaja so učenci pripravili tudi krajši skeč, za pisanje ali celo literarno ustvarjanje pa je stopnja znanja slovenščine v tej skupnosti žal prenizka, zato tudi ni šolskih glasil ali podobnih publikacij, ki bi bile plod dela učencev.

Šolski sistem povojne emigracije

Čisto drugače je seveda v skupnosti Slovencev, ki so prišli v Argentino po drugi svetovni vojni. Tekoče znanje slovenščine je tu že pogoj za vpis v šole. Lani je na primer slovenske osnovnošolske tečaje v osmih šolah Buenos Airesa in štirih v notranjosti Argentine (Mendoza, Bariloche, Tucuman in San Luis) obiskovalo 431 učencev (največ 78 — v šoli »Franceta Balantiča«, najmanj — po trije pa v šoli »Ivana Cankarja« in v San Luisu).

Poučevalo je 73 učiteljev, od katerih jih je 54 rojenih že v Argentini, 19 pa v Sloveniji. Pouk slovenščine v osnovnošolskih tečajih je trajal od marca do decembra vsako soboto v okrajnih domovih, učitelji pa so za učne pripomočke uporabljali najrazličnejšo, predvsem tudi natisnjeno literaturo.

Pouk slovenščine v osnovnih šolah traja osem let, s tem da grede ti otroci v slovensko šolo leto prej kot v argentinsko. Njihov materni jezik je večinoma slovenščina, španščino se naučijo v argentinskih šolah. Učenje slovenščine vključuje tri skupne prireditve v času šolanja, skupinski izlet in počitniško kolonijo, ki traja štirinajst dni. Letos bo januarja, prijavljenih je 111 otrok.

Pod ravnateljstvom profesorja Albina Magistra se je novembra 1988 zaključil tudi slovenski srednješolski tečaj, ki deluje že 29 let. Pouk je v »Slovenski hiši« in je razdeljen — tako kot argentinska šola — na pet letnikov. Poudarki so na slovenščini, slovenski zgodovini, od Karantanije do danes (to seveda poučujejo drugače kot v domovini, iz svojega zornega kota), slovenskemu zemljepisu, etnografiji in verouku. Ta vključuje dogmatiko in moralko, družbene vede, študij raznih svetovnih nazorov (liberalnega, marksističnega in krščanskega), lepo vednje in podobno.

Na zadnjem srednješolskem tečaju, ki se je končal decembra 1988, je učilo 20 učiteljev, od katerih jih je devet rojenih v Argentini, kjer so tudi diplomirali. Tečaj je bil vsako drugo soboto in je vsakič trajal pet ur. Vpisanih je bilo 127 dijakov, ki so pred tem seveda končali osnovnošolske tečaje, med njimi pa je bilo tudi pet dopisnih iz notranjosti dežele.

Na srednješolskem tečaju je maturiralo 17 dijakov (med njimi dopisna dijakinja iz 1200

Sorazmerno objektivnejše poročanje v Sloveniji o argentinski politični emigraciji

V januarju sta izšla dva članka izpod peresa dopisnika »Dela« v Argentini Marka Jenšterleta. Prvi je bil dokaj objektivno poročilo o šolskem sistemu, ki ga imajo argentinski rojaki. Ta je bil objavljen v sobotni prilogi Dela z dne 21. januarja, v Delu z dne 23. januarja pa je Jenšterle poslal poročilo o smrti dr. Tineta Debeljaka, ki je bilo objavljeno na str. 3. Iz slednjega poročila je razvidno, da je dr. Debeljak umrl 20. januarja in ne 21. januarja, kot je bil sklepal dr. Jože Velikonja. Oba dopisa novinarja Jenšterleta objavljamo v celoti.

Pri tem izstopa, kako veliko se v Sloveniji zanimajo zadnji čas za delovanje slovenske emigrantske skupnosti v Argentini, za isto skupnost v ZDA in Kanadi pa ne kažejo nobenega posebnega zanimanja. Vsak lahko ima svoje misli, zakaj je tako.

kilometrov oddaljenega Tucumana), ki so kot dokaz zrelosti izdali že tradicionalni almanah. V »slovenski vasi« v Lanusu (predmestju Buenos Airesa) je v podružnici tečaja osem profesorjev učilo 20 dijakov. Med njimi so trije končali zadnji letnik. V podružnici v Barilocheju (1600 kilometrov oddaljenem od Buenos Airesa) je na tečaj hodilo pet dijakov, učili pa so jih štirje profesorji.

Tu je treba omeniti stališče, ki ga je pred leti v publikaciji, izdani ob srebrnem jubileju srednješolskega tečaja, objavil dr. Marko Kremžar: »Ne gledamo na število dijakov, marveč na neskončno vrednost vsake besede. Zato smo pripravljani učiti in vzdrževati tečaj tudi za enega samega dijaka.«

Povojna slovenska skupnost ima organiziran tudi tečaj za starejše, ki v mladosti niso imeli srednješolske izobrazbe. Na tem tečaju so obravnavali slovenščino in svetovne nazore, prisotnih pa je bilo od pet do petnajst učencev.

Tudi visokošolski tečaj

Šolski sistem povojne emigracije s tem še ni zaključen. Po končanem srednješolskem tečaju se namreč dijaki lahko vpišejo še na slovenski visokošolski tečaj, ki dvakrat mesečno po štiri ure deluje v »Slovenski hiši«, udeležuje pa se ga od osem do 20 slušateljev. Vsebina teh predavanj je prilagojena »aktualnosti«, redna predavanja pa so naslednja: sodobna filozofska problematika, slovensko slovstvo, uvod v teologijo in zgodovina slovenskega naroda in cerkvenega družbenega nauka. Visokošolski tečaj je nadaljevanje slovenskega oddelka na ukrajinski univerzi Sv. Klementa v Buenos Airesu — Rimu.

Otroci povojne emigracije imajo za ohranitev in gojitev jezika na razpolago večje možnosti od njihovih vrstnikov iz

Umril je dr. Tine Debeljak

BUENOS AIRES, 22. januarja — V Buenos Airesu je v petek (20. jan., op. ur.) popoldne, v 86. letu starosti, umrl dr. Tine Debeljak, slovenski literarni zgodovinar, prevajalec, kritik, pesnik, mentor in urednik. Dr. Tine Debeljak se je rodil leta 1903 v Škofji Loki.

potomstva predvojnih izseljencev. Doma namreč govorijo samo slovensko, s slovenščino pa se stalno srečujejo tudi v vseh društvih in na družabnih srečanjih, ki jih organizira njihova skupnost. Poleg tega je tu še izdatna publicistika v slovenskem jeziku. Vse skupaj je seveda prežeto z ideologijo politične emigracije, ki je tudi vzrok za njihov prihod v Argentino. Povojna emigracija je izredno ponosna na svoj šolski sistem, odločno znanje slovenskega jezika in skrb za njegovo ohranjanje pa jim priznava tudi matična domovina.

Jože Prešeren je na primer o tem v »Slovenskem koledarju '89« zapisal: »...Njihova druga generacija obvlada slovenščino resnično kot materinščino, to pa so dosegli z dobro organizirano učno mrežo, od osnovne do srednje šole. Čeprav imamo o tem njihovem delu pomanjkljive podatke, je očitno, da so na tem področju njihova društva in organizacije opravile pomembno delo.«

Seveda pa moramo imeti ves čas pred očmi, da sta vzroka odhoda predvojnega in povojnega emigracije iz domovine popolnoma različna. Predvojna je v Argentino prišla predvsem zaradi kruha, povojna pa izključno iz političnih motivov. V njenih vrstah je bila kar tretjina ljudi z visoko izobrazbo. Sem je na primer prišlo 80 duhovnikov, kar je tedaj predstavljalo dva odstotka argentinske duhovščine. Eno od njihovih prvih dejanj pa je bila ravno ustanovitev šol.

Nekje med obema skupnostma je še ena skrb za ohranitev slovenskega jezika. Gre za radijsko oddajo z imenom »Slovenski kotiček«, ki jo že eno leto financira in vodi tukajšnji industrialec Albert Čuk. V programu, ki traja vsako soboto uro in pol, sodelujejo tako Slovenci iz predvojnega kot iz povojne emigracije. Čukova zamisel je, da bi bila zasnova tega radia nepolitična. Zaradi tega je program v glavnem omejen na čestitke in pozdrave in na obvestila o kulturnih dogodkih v obeh slovenskih skupnostih.

Marko Jenšterle

Po gimnaziji, ki jo je leta 1922 končal v Škofji Loki, je študiral slavistiko v Ljubljani, Pragi in na Poljskem, kjer je bil na koncu tudi lektor slovenskega jezika in književnosti na univerzi. Leta 1930 se je vrnil v Ljubljano in za eno leto prevzel uredništvo revije »Dom in svet«. Službovanje je nadaljeval v Črni gori, kjer je v Nikšiču pripravil tezo za državni profesorski izpit, ki ga je leta 1934 položil v Ljubljani. Leto kasneje je sprejel mesto kulturnega urednika pri dnevniku »Slovenec«, leta 1936 pa doktoriral iz gradiva, ki ga je nabral na Poljskem (Reymontovi Kmetje v luči književne kritike).

V Ljubljani je delal v raznih kulturnih društvih, bil član mednarodnega pisateljskega društva PEN, Društva prijateljev poljskega naroda, odbornik jugoslovansko-češkoslovaške lige in drugo. Bil je med ustanovitelji muzeja v Škofji Loki. Po letu 1938 je, po krizi v reviji zaradi objave Kocbekovega članka »Premišljevanje o Španiji«, ponovno prevzel uredništvo revije »Dom in svet« in jo urejal do odhoda iz domovine.

Leta 1941 je zbežal z vlado v Črno goro, vendar se je nato vrnil v Ljubljano. Dr. Tine Debeljak je bil med vojno odkrit nasprotnik Osvobodilne fronte in NOB. Med vojno je bil Debeljak tudi kulturni urednik Slovenca. Maja 1945 je emigriral v Rim, leta 1948 pa v Argentino, kjer je živel v politični emigraciji.

Dr. Tine Debeljak je prevajal iz poljščine, ruščine, češčine, slovaščine, ukrajinščine, lužiške srbsčine, italijanščine, nemščine in španščine v slovenščino. (Puškin, Mickiewicz, Macha, Slowacki, Dante). Njegova prva literarno-zgodovinska študija je bila o Ivanu Preglju (1924 objavljena v reviji »Križ na gori«), sicer pa njegova bibliografija še vedno ni popolna, saj je mnogo razprav pisal pod psevdonimi. Samo po letu 1945 je v emigraciji napisal več kot 1000 člankov.

V Argentini je bil 10 let predsednik Slovenske kulturne akcije, sourednik revije »Meddobje«, udeleževal pa se je tudi na političnem področju. Eden njegovih najpomembnejših prevodov iz španščine je prevod argentinskega nacionalnega epa o Martinu Fierri, kjer je v spremni besedi napisal tudi zgodovino naseljevanja Slovencev v Argentini.

Marko Jenšterle

Grdina—Cosic Pogrebni Zavod

17010 Lake Shore Blvd. 531-6300

1053 E. 62. cesta 431-2088

V družinski lasti že 86 let

Kanadska Domovina

Jugoslavija ne more konkurirati

TORONTO, Ont. - Že pred časom sem na straneh Kanadske Domovine zapisal, da jugoslovanska avtomobilska industrija na severnoamerikanskem kontinentu ne bo uspela. To pa predvsem zato, ker je njihov produkt v obliki avtomobilčka Yugo silno slabo zgrajen in mehanično zaostaja da- leč za ostalimi tvrdkami, ki so z leti tehnično in elektronsko izpopolnjevali svoja vozila.

Nemci, Japonci, Korejci in drugi na primer, imajo močne in zdrave ekonomije in si lahko privoščijo milijardne investicije v avtomobilski industriji in na ta način gradijo vozila, ki so boljše od ameriških in tako lažje konkurirajo na svetovnem trgu in zlasti na ameriškem, kjer je avtomobil del ameriške kulture in stopnje na družbeni lestvici. Pri svojih obiskih v Ameriki sem opazil, da zlasti črnski državljani želijo posedovati Cadillac — četudi si ga ne morejo privoščiti —, avtomobil jim namreč daje razredno pomembnost, četudi jim pri tem hiša razpada. Trudim se, da bi to miselnost razumel, pa do zdaj nisem mogel priti do pametnega zaključka.

Vem iz ameriške zgodovine o suženstvu, o Martinu Luthru Kingu, in pohodu nekdanjih sužnjevi oziroma njihovih potomcev za enakopravne pravice, ki naj bi vsakemu ameriškemu državljanu pripadale, pa naj bi ti bili beli ali črni.

S tem se popolnoma strinjam. Demokracija v svojem ustroju ne gleda na kožo, na versko prepričanje in rasno pripadnost. Njen glavni namen je, vzpostaviti vodila demokracije, in z zakoni pri tej demokraciji uveljavljati svobodo mišljenja, pravice posameznikov in celote, ki stremi za demokracijo in svobodo.

Slovenski narod se že nad 43 let bori za te pravice. Komunistična diktatura pa mu ne da, da bi se kot narod razprostil v svobodi in zaživel življenje svobodnega naroda. Tako tudi ekonomija ne more razprostiti svoje energije, ki so v narodu, pa jih marksistično gospodarstvo drži v šahu in mu ne da, da bi se razprostito in se v na-

rodu uveljavilo.

To ne pripisujem »veliko-srbstvu«, temveč zvezi komunistov Jugoslavije, ki je v svojem programu zahtevala enotnost jugoslovanskih narodov brez razlike, ali so bili ti na istem ekonomskem nivoju ali ne. V novi marksistični Jugoslaviji naj bi zavladala »brezrazredna« družba. Izvzeta naj bi bila seveda zaslužna revolucionarna elita, ki si je z revolucijo priborila ne samo svoje položaje, temveč tudi udobno življenje v razkošju in potratih narodnih dohodkov, ki so jih obdavčeni državljani plačevali.

Jugoslavija in njena ekonomija je danes prav zaradi tega v razvalinah. Razni poskusi, uveljaviti se na svetovnem tržišču, so pomilovanja vredni.

Samo svoboden človek producira in ustvarja. Zaslužnjeni ljudje se ne brigajo za produkcijo in uspeh svojega dela. Njihova prvenstvena naloga je ohraniti se. Sebe in svoje družine. Zato marksizem gospodarsko ni in ne more uspeti.

Jugoslovanski Yugo je najizrazitejša priča socialističnega gospodarstva v Jugoslaviji. Zaostalost za ostalim svetom, ki je v svobodi razvil svojo industrijo in danes lahko tekmuje na svetovnem tržišču, Jugoslavija pa je s svojo socialistično politiko državo opredelila v svet nerazvitih dežel Afrike.

Odgovornost za to nosi predvsem komunistična partija Jugoslavije, ki je s svojo diktaturo narodom Jugoslavije preprečila naravni razvoj — tako v gospodarskem kot v moralnem pogledu — ki je nujen za narodni obstoj vsakega naroda.

Socialistično oziroma marksistično gospodarjenje sedanjih jugoslovanskih oblasti — se je izkazalo za nezmožno voditi deželo v novo, 21. stoletje, ki želi pred nami in ki bo zahtevalo popolnoma novo mišljenje o odnosih med delavstvom in delodajalci, ker bo samo na ta način rešen problem, ki je Marxa in Engelsa pripravil, da sta napisala »Komunistični manifest«.

Ta »manifest« ne bo rešil Yugo avtomobilčkov, ker Jugoslavija enostavno ni zrela konkurirati na severnoameriškem kontinentu, kljub nizkim cenam. Sovjetska »Lada« je doživela isto usodo.

Prizadevanje jugoslovanskih tvrdk je hvalevredno. Dokler pa bo tam vladal komunizem in socialistično gospodarjenje, vsa jugoslovanska podjetja nimajo veliko možnosti uveljavljati se na svetovnem tržišču kot resnični konkurenti svobodnim in naprednim državam sveta.

Otmar Mauser

V deželi milijonarjev

(nadaljevanje s str. 3)

majo, ter druge važne podatke.

Po razpadu Jugoslavije, v Velikem tednu 1941, so Nemci zasedli Gorenjsko in Štajersko, Italijani pa Dolenjsko in Notranjsko. Mi smo prišli pod Italijo, toda samo za 16 dni; Italijani so šli predaleč in so se morali umakniti Nemcem. Te smo sprejeli kot manjše zlo.

Slovinci so bili 800 let pod nemškimi kulturnimi vplivom in so jim postali tudi po značaju bolj podobni, kot klepetavim Italijanom. Vse naše gospodarstvo je bilo odvisno od zvez z jugovzhodom. Misleč, da bodo Nemci zasedli vso Jugoslavijo, smo upali obdržati odjemalce za naše izdelke na vzhodu, medtem ko smo v Italijo izvažali samo les. Tudi drugače smo bili navezani na Ljubljano; v Logatcu, ki je prišel pod Italijo, smo imeli samo nezaželjene urade: davkarijo, sodnijo, glavarstvo in ječo.

Italijanska zasedba Ljubljane nas je odtrgala od vseh kulturnih virov; štiri leta in pol smo bili odvisni samo od tednika »Karawanken Boote«, ki so ga izdajali Nemci v Kranju na štirih straneh, deloma v slovenščini, deloma v nemščini. Dolgo njegovim novicam nismo verjeli, končno pa spoznali, da so njegova poročila bolj zanesljive kot partizanska propaganda.

Prihod Nemcev je pokazal, da niso imeli pri nas nobenega zaupnika. Skupina Napredne strokovne zveze delavcev jim je sicer šla naproti in z njimi vkorakala v vas, toda to bolj v prepričanju, da bo Ribbentrop-Molotov pakt trajal večno, kakor pa iz simpatij do Nemcev. Oni so baje tudi predlagali Nemcem, katere ljudi naj izselijo. Med izseljenimi je bil tudi »Bahač«, največji sovražnik komunistov.

Kmalu po prihodu so Nemci razglasili, da morajo vsi prebivalci oddati orožje, radioaparate, s hiš pa razobesiti Hitlerjeve zastave. Te zastave so potem visele več mesecev, posebno po hribovskih vaseh. Ljudje so rekli: »Na ukaz smo jih obesili in na ukaz jih bomo sneli.« Res so potem hodili Nemci po hribih in prosili lju-

»Bilo je, kot se bi drugič rodil!«

Po sedmih letih se je na Božič vrnil iz zapora iz Jugoslavije Vinko Telič domov na letino pri Šmihelu. Kot znano, je Telič bil 16. oktobra 1981 na Ljubelju aretiran in nato v Ljubljani zaradi vojnega zločina obsojen na 15 let zapora. Sedem let je bil Vinko Telič v zaporu in ko sam tudi danes še prisega povsem nedolžno. Čeprav je v zadnjih letih mnogo hudega preстал, se hoče Vinko Telič zopet vključiti v življenje slovenske narodne skupnosti, katere zvest in trden član je bil vsa povojna leta, 35 let je pel tudi v Šmihelu v pevskem zboru »Gorotan«.

Mesec pred vrnitvijo na Koroško je Telič zaprosil za pomilostitev, ki pa je gotovo le formalno pomagala, je prepričan Vinko. Za Teliča so se v preteklih letih zavzeli vidni zastopniki v Avstriji in tudi v Jugoslaviji, ndr. bivši zvezni predsednik dr. Kirchschräger, bivši kancler Sinowatz, bivši deželni glavar Wagner in tudi državnozbornski poslanec Zelenih Karel Smolle.

Pa tudi v Sloveniji so se vidne osebnosti zavzele za Teliča. Pri tem, tako Telič, je gotovo pomagal ljubljanski nadškof Šuštar. Eno izmed glavnih vlog pa je igrala nedvomno tudi »Liga za človekove pravice«, ki je intervenirala pri najvišjih instancah in kot se je izkazalo le uspešno.

di, naj že vendar snamejo zastave.

Preselitve duhovnikov, učiteljev, poštarjev in drugih državnih uradnikov, trgovcev in obrtnikov so prepričale ljudi, da se bo treba upreti, vendar še ne sedaj, ko leži Francija premagana, Hitlerjeve armade globoko v Sovjetski zvezi, Anglija pa vsak dan pričakuje invazije. Pozneje, ko bo Nemčima toliko oslABLJENA, da bo naša malenkost kaj pomenila proti njej. Sedaj je škoda žrtve.

Edino komunistom se ni zdelo škoda ljudi. Žrtve morajo biti, so pravili. Zagrabili so priliko, na katero so dolgo čakali, in začeli revolucijo, ne za osvoboditev izpod okupatorja, ampak za oblast. Kmalu so imeli skoro vse ljudi za seboj; tudi take, ki so rekli: »Sedaj pozabimo na vero, sedaj je narod v nevarnosti.« Takrat je bilo nevarno glasno misliti proti Osvobodilni fronti. Ravno Maks, o katerem sem prejšal, je bil prvi, ki je — eno leto po zasedbi — izrekel dvom: »Kaj misliš? Meni se zdi, da to (partizanstvo) ni čisto ta pravo?« Njegov svak je pa še leto pozneje vprašal: »Kaj pa vi daste za partizane? Mi damo vsak teden eno peko kruha.«

Pri nas je vladal sorazmeren mir vse do 1. 1943 — dokler torej so imeli vodstvo v rokah domačini. Ko so prevzeli tujci, so se začeli pogostejši umori in požigi, ki so dali ljudem misliti. O umoru Polonkarjeve družine sem že pisal, kakaj so partizani v eni noči med 5. in 6. februarjem 1944 zažgali Sokolski in Prosvetni dom, staro in novo župnišče, mežnarijo in carinaro, občinski dom in karsarno pa eno noč pozneje, se pa ljudje še danes sprašujejo.

(Konec dodatka)

»Da so me predčasno izpuštili iz zapora, je mogoče le tudi nekje znak, da danes tudi v Jugoslaviji niso več popolnoma prepričani, da sem bil vojni zločinec,« tako Telič, ki prisega, da kot domobranec ni ubil nobenega človeka. »Proces in tudi priče niso mogle dokazati, da sem kriv, kljub temu sem bil obsojen,« tako Telič dalje.

V zaporu v Dobu niso ravnali z njim slabo, kar pa je seveda edino pozitivnega na celi zadevi. Najprej je Telič delal v zaporu kot skladiščnik za orodje, nato v garderobi, v zadnjih dveh letih pa je bil portir med industrijskim obratom (livarno) in zaporom. Zaslužil je na mesec pribl. 200 šilingov, na drugi strani pa je utrpel seveda veliko finančno škodo. Penzijska zavarovalnica je namreč skrčila penzijo na 3500 šil., od katere je morala Teličeva žena oskrbovati sebe in seveda celo domačo hišo, kar ni bilo enostavno.

Treba je tudi omeniti, da je Telič v zadnjem letu smel dvakrat po tri dni sam s svojo ženo na dopust v Točice pri Šmartnem.

23. decembra 1988 je potem dobil pošto, da sme domov. Sprva vsega še ni prav dojel, šele ko je bil res doma na Letini pri svoji družini in to na božični večer, so se 68-letnemu Vinku vlile solze. Bilo je, ko bi bil na novo rojen, je dejal in ob spominu na 7 let zapora so se mu pri obisku Našega tednika vlile solze. Kontakt do domovine v zaporu mu je bil tudi Naš tednik, ki ga je dobival sicer nekoliko zakasnelo, toda redno. Obiskala ga je pogosto tudi njegova žena in sorodniki, prišla pa je na obisk cela vrsta domačinov iz Šmihela in okolja, ki so mu tudi redno pisali in vedno stali ob strani. Vsem tem se Vinko Telič prav pristrčno zahvaljuje.

Sprejem doma od prijateljev je bil prav tako zelo pristrčen. »Šmihelski dedi« so mu po telefonu zapeli v pozdrav pesem »V Šmihelu no kajžico imam«, dekan Kristo Srienc pa je pri polnočnici v cerkvi pozdravil Vinka v fari.

Že v prvih dneh je imel Telič polno obiskov svojih znancev in prijateljev, tudi novinarji od vseh dnevnih časopisov so prišli. Celo ORF je prišel in za lokalno televizijo posnel prispevek.

Kako bo šlo zdaj življenje Vinka Teliča naprej? Najprej se hoče odpočiti, nato pa bo uredil vse formalne stvari tukaj v občini in na deželi. »Potreboval bom gotovo nekaj

(dalje na str. 6)

ŽUPNIJSKA HRANILNICA in POSOJILNICA "SLOVENIJA"

Vam nudi razne finančne usluge: Posojila za hiše, avtomobile, potovanja, študij itd. Vaši prihranki pa se obrestujejo po najvišji možni stopnji.

POSLUŽITE SE NAŠE SLOVENSKE
FINANČNE USTANOVE!

URADNE URE

na 618 Manning Ave. Toronto		Tel.: 531-8475
Torek — sredo	10 a.m. — 3 p.m.	
Četrtek — petek	10 a.m. — 8 p.m.	
Sobota	10 a.m. — 1 p.m.	
na 739 Brown's Line, Toronto		Tel.: 255-1742
Torek — sredo	10 a.m. — 3 p.m.	
Četrtek — petek	12 p.m. — 8 p.m.	
Sobota	10 a.m. — 1 p.m.	
v Hamiltonu pri sv. Gregoriju Velikem		Tel.: 561-9952
Vsak petek od 4h do 8h zvečer.		

Zdravnikovi nasveti

Vnetje želodčne sluznice - gastritis

Gastritis, po slovensko bi temu dejali vnetje želodčne sluznice, je najpogostejša želodčna bolezen. Včasih se hitro razvije — navadno po preobremenitvi želodca, zastrupljanju ali okužbi s čemur pravimo akutno vnetje želodčne sluznice. Dolgotrajna telesna, duševna obremenitev ali delovanje strupov — kot so zdravila, alkohol, nikotin, kava, pa povzročajo navadno najprej slabše, nato pa vse hujše okvare želodčne sluznice. Iz takega stanja se praktično vedno razvije kronično vnetje želodčne sluznice.

Akutno vnetje želodčne sluznice ali akutni gastritis spremljajo običajno bolečine v zgornjem delu trebuha, bruhanje ter povečano izločanje želodčnih sokov in kisline. Bolečine so krčevitega značaja, zelo močne in izžarevajo v hrbet. Bolnik ima lahko tudi manjšo ali večjo temperaturo. Počuti se zelo slabo.

Akutni gastritis se zdravi predvsem z dietno prehrano: prvi dan samo čaj, nato en dan tekoča hrana, en dan kašasta hrana, nato preidemo na dietno prehrano in šele za njo na normalno hrano. Posebnih zdravil ni potrebno jemati. Če bolnik močno bruha in ima zelo močne krče, naj vzame kakšno injekcijo spazmoanalgetika, ki mu jo da zdravnik; tablete navadno izbruha. Spazmoanalgetik lahko dobi tudi v obliki svečk, vzame pa lahko svečko proti bruhanju.

Pri kroničnem vnetju je treba najprej ugotoviti, ali gre za vnetje s povečanim izločanjem kisline — hiperacidni gastritis, ali pa za vnetje z zmanjšanim oz. nikakršnim izločanjem kisline — anacidni gastritis.

Kronično povečana kislina povzroča navadno krčevite bolečine, na tešče pa občutimo pritisk in pečenje v zgornjem delu trebuha. Pri tem neredko

»Tihi so, tihi, zemlje grobovi«

(nadaljevanje s str. 2)

menja; podobico, rožni venec ali celo molitvenik.

Povedali vam bodo še drugo zgodbo — Borovljani ali kmetje iz Otrovca. Begunce iz Slovenije so zajeli partizani ter jih 13. maja 1945 pobili v občestnem gozdu nad Otrovco, potem pa so jih zagreblji v skupni grob. Na dan vseh svetih leta 1946 je glinjski župnik Arnulf Memmer s svojimi kmeti odkopal te grobove ter mrtve begunce prepeljal na pokopališče v Glinjah. Bilo je trinajst moških in tri ženske, med njimi mladoletno dekle — kakšnih petnajst let staro.

Poklonite se spominu vseh žrtev — brezimnih naših rojakov, ki jih je zadela vojna vihra! Mir božični naj bo z njimi, pokoj božjega vrta. Oba glinjska spomenika sta kakor dva prsta, ki kažeta v nebo, kjer so vsi združeni — po ljubezni tistega, ki je za vse ljudi prišel na svet.

nastane razjeda na želodcu ali dvanajstniku. Razjeda, imenujemo jo čir ali rana, strokovno ulkus, je navadno posledica zelo začinjenih prevročih ali prehladnih jedi, ki jih uživamo v naglici, posebno če je telo hkrati nagnjeno k nastajanju razjed.

Bolnik, ki ima zgoraj opisane znake, naj gre čimprej na zdravniški pregled. Zdravnik pošlje bolnika na rentgensko slikanje, preiskavo želodčnega soka in gastroskopijo. Pri gastroskopiji s posebnim aparatom pod kontrolo očesa pregledajo sluznico želodca in dvanajstnika. Tako ugotovijo pravo stanje bolnika in predpišejo ustrezno zdravljenje.

Če se kisline ne izloča dovolj ali pa sploh ne, se lahko bakterije, ki povzročajo kronično vnetje, selijo v oddaljene prebavne organe, ker pač ni kisline, ki služi za razkuževanje želodca. Tako nastane vnetje dvanajstnika, debelega črevesja, žolčnika, jeter in slinavke.

Iz tega je razvidno, da je treba kroničnemu vnetju želodčne sluznice s povečano ali pomanjšano množino kisline posvetiti posebno pozornost, da dosežemo ozdravljenje ali znatno izboljšanje bolezn. Dieta pri kroničnem vnetju se določa glede na to, ali gre za preveč kisline z bolečimi krči ali pa za len želodec s pomanjkanjem kisline.

Pri povečani kislini začnemo takoj s tekočo hrano, jemljemo jo predvsem v presnih sokovih, ki vežejo kislino. Na primer sok od korenja, pese, zelja, zelene ali paradižnika. Sokovi so okusnejši, če dodamo sladko mleko, sladko smetano ali mandeljevo mleko. Te sokove jemljemo kot glavne obroke. Vmesni obrok pa naj bo kak čaj, na primer kamilični.

Čez nekaj dni začnemo jemati sadne sokove, zrela naribana jabolka, kašo od banan in grozdni sok. Približno čez en teden so dovoljeni kisli sokovi od sadja in zelenjave, drugi teden pa preidemo na kašasto hrano, tretji teden na dietalo in šele v četrtem tednu preidemo na polno redno hrano.

Želodcu s povečano kislino so dovolj trije obroki dnevno, da sluznico čim manj dražijo. Tudi najlažja hrana pomeni dražljaj. Če je potrebno, vzamemo med dvema obrokoma nekaj požirkov kamiličnega čaja, sluzi ali mleka. S tem dosežemo pomirjenje želodca in vezanje kisline. Izogibati se

»Bilo je, kot bi se drugič rodil!«

(nadaljevanje s str. 5)

časa, da se bom uživel«, tako Telič. V dobi sedmih let se je nedvomno mnogo spremenilo. Dva njegova otroka sta se poročila, rodilo se je tudi troje vnukov...

Silvo Kumer
Naš tednik

moramo kemičnih sredstev za vezanje kisline, kot je na primer soda bikarbona.

Rana na želodcu se navadno razvije kot posledica dolgotrajnega presežka kisline in vnetja želodčne sluznice, zato je dieta iska kot pri povečanju izločanja kisline. Pri rani je stvar resnejša, ker je nevarnost, da počti, zaradi česar priporočamo stalni zdravniški nadzor ter previden in postopen prehod od ene oblike diete do druge. Posebno je treba poskrbeti za telesni in duševni mir in sprostitvev.

Pri nezadostnem ali nikakršnem izločanju kisline je potrebno dodajati naravno kislino in čimprej tudi proizvode iz črne moke, surovo sadje in zelenjavo, da oslavljeni želodec vspodbudimo k intenzivnejšemu delu. Prve dni pijemo čaje, nato do treh dni sluzasto hrano z dodatkom svežih kislin sadnih sokov, npr. pomaranče, razredčen sok limone, sveže iztisnjen sok jabolka. Za kosilo dajemo tudi sokove od zelenjave, kot kisel zelje, sladko zelje, paradižnik, korenje, zeleno z dodatkom sirotke, kislega mleka in kisle smetane.

Kadar bolnik začuti težave, naj jemlje vse sokove z dodatkom sluzi. Ko težave minejo, preidemo na kašasto hrano: vse se pretlači skozi sito ali se zmeša z električnim mikserjem. Dajemo kašice od žita, ovsene kosmiče z mlekom ali jogurtom in prepečenec, ki se namoči ali dolgo žveči. Dolgo žvečenje okrepi izločanje sokov iz želz želodčne sluznice. Želodčno sluznico vzbudimo za delo tudi s čisto zelenjavno juho, za napitek pa damo kisle sadne sokove in grenke rastlinske čaje.

Pri gastritisu se je treba izogibati alkohola, nikotina, kave, pečenih in praženih jedi, sploh vsega, kar se peče na masti, nadalje bele moke in proizvodov iz bele moke, sladkorja in čiste soli.

Dr. Miloš Kralj
Mladika, št. 8, 1988

MALI OGLASI

NEEDED

Someone to assist elderly woman, possibly 2 hours a day all week. Call 486-3656. (9-12)

Housekeeper Needed

Willoughby Hills. 3 to 5 days a week. General housekeeping & laundry. Call 944-7875 (eve.) or 289-7700 (days). Ask for Ray Adamic. (8-16)

Lake Shore & Neff Rd.

1 bdrm suite with garage. Appliances. Air cond. Carpeting. Ideal for older person. \$290. No pets. Call 237-7601 or 237-9466. (8-11)

Hiše barvamo zunaj in znotraj. Tapeciramo. (We wallpaper). Popravljamo in delamo nove kuhinje in kopalnice ter tudi druga zidarska in mizarska dela.

Lastnik TONY KRISTAVNIK
Pokličite 423-4444

(x)

KOLENDAR

društvenih prireditev

FEBRUAR

7. — V avditoriju pri Sv. Vidu bodo »koline« (tudi riževe). Prebitek je namenjen mesečniku Ave Maria.

12. — Misijonska Znamkarska Akcija priredi kosilo v šolski dvorani pri Sv. Vidu. Serviranje od 11.30 do 1. pop.

26. — Slov. šola pri Sv. Vidu postreže s kosilom v farni dvorani. Serviranje od 11.30 do 1.30 pop.

MAREC

5. — DNIJ pri Sv. Vidu priredi »Pancake & Sausage« zajtrk v dvorani pri Sv. Vidu. Serviranje od 8.30 zj. do 1. pop.

5. — Pevski zbor »Slovenska Pesem« iz Jolieta-Lemonta poda koncert v cerkvi sv. Vida na Glass Ave. Pričetek ob 2.30 pop.

APRIL

1. — Tabor DSPB Cleveland priredi svoj pomladanski družabni večer v Slov. domu na Holmes Ave. Igrajo Veseli Slovenci.

1. — Pevski zbor Glasbena Matica prired koncert v SND na St. Clair Ave.

22. — Pevski zbor Korotan priredi svoj spomladanski koncert ob 7. zv. v Slov. nar. domu na St. Clair Ave.

23. — St. Clairski upokojenci prirede svoje letno kosilo v spodnji dvorani SND na St. Clairju. Serviranje od 1. do 3. pop. Zabava do 5. pop.

MAJ

19. — Slovenski dom za ostarele na Neff Rd. ima letno sejo v spodnji dvorani SDD na Waterloo Rd.

JUNIJ

17. in 18. — Tabor DSPB Cleveland poda spominsko proslavo za pobite Slov. domobrance in vse žrtve komunistične revolucije, na Orlovem vrhu Slovenske pristave.

25. — Piknik ohijske KSKJ

federacije na farmi sv. Jožefa na White Rd., Willoughby Hills, O. Igrajo »Button Box Players«.

JULIJ

30. — Belokranjski klub priredi piknik na Slovenski pristani. Igra Tony Klepec orkester.

AVGUST

13. — ADZ priredi Družinski dan piknik na svojem letovišču v Leroy, O.

SEPTEMBER

9. — Fantje na vasi prirede koncert v Slov. nar. domu na St. Clair Ave.

10. — ADZ priredi Pečenje školjk na svojem letovišču v Leroy, O.

17. — Oltarno društvo pri Sv. Vidu priredi kosilo v svetovidski dvorani.

OKTOBER

21. — Tabor DSPB Cleveland priredi svoj jesenski družabni večer v Slov. domu na Holmes Ave. Igrajo Veseli Slovenci.

NOVEMBER

11. — Belokranjski klub prireja martinovanje v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. Igra Tone Klepec orkester.

DECEMBER

1. — Slovensko ameriški kulturni svet prireja predbožično srečanje s škofom Pevcem na semenišču Borromeo.

30. — Pevski zbor Korotan poda igro »Noč božična, sveta noč« v Slov. nar. domu na St. Clair Ave.

Josef's Hair Design

5235 Wilson Mills Rd.
Richmond Heights, Ohio
461-8544 or 461-5538

NOVELA

Hodnik številka tri

Meta Silvester

Bela halja je hitela narekovati pisalnemu stroju, ki ga je upravljala sinja halja. Iz bele halje se je dvigal odločen in trezen moški glas. Prsti ženskih rok, ki so uhajali izpod rokavov sinje halje, so z natančnostjo računalnika sledile nareku bele halje. Električni pisalni stroj je sterilno razkuževal vrstico za vrstico, ločeno z brezračnimi presledki naj-sodobnejših znanstvenih dogajanj. Definicija za definicijo in papir se je polnil s strokovno neovrgljivimi dejstvi. Vse brez napake, veliko popolnejše od človeka z napako, ki je bil predmet obdelave. Bila je ženska — ali še dekle? Za pisalni stroj zanemarljiv podatek. Nastroj daljumo. Ni časa, saj stoji pred vrati dolga vrsta drugih pacientov, ki čaka na kontrolo.

Bela halja trezno narekuje dalje, modra halja tipka. Dekle sedi na udobnem naslonjaču, ki je v čast sodobni bolnišnici. Pomembno je namreč predvsem to, da je pacientu udobno, da je dobro hranjen, da število srčnih utripov na minuto ustreza predvidenemu številu. Drugače pač nisi zdrav, jasno. Znanost že ve, kaj dela. Če aparat prešteje preveč udarcev na minuto, je to znak, da je srce preživelo, tako korekto nevarno, da okuži še druge. Torej nemudoma podmirjevalo! Pa tudi pisalni stroj ima v svojem programu le črke od-do.

Kar ne gre v pisalni stroj, je bolezen. Zaprimo jo! Nevarna je! Gorje, da bi kdo od zdravih ob pogledu na bolnika podvomil o svojem zdravju. Kdor podvomil, je premagan. Sodobna znanost pa je zmago-

valka. Vse ve in to ji viša u-gled. Torej. Datum. To je bistveno. Ime in priimek pacientke. Zdaj pa k poglobitvi problematike: bela halja narekuje sama dejstva. Mar niso otipljiva dejstva resnica? So! Modra halja tipka:

»Pacientka se je v dogovorjenem roku, to je po dveh mesecih, vrnila v bolnišnico na kontrolo.«

»Kajne?« je zinila bela halja, ne da bi se ozrla v pacientko.

»Da«, je dahnilo z udobnega stola.

Stroj je oddrdral naslednje pomembno sporočilo za arhiv:

»Pacientka izjavlja, da nima več nikakršnih težav z zdravjem, ker redno jemlje predpisano količino tablet.«

Belja halja je ošinila pacientko s samoumevnim pogledom, da je gotovo tako, ker se znanost nikoli ne moti.

Dekle je pokimalo.

Stroj bi drdral dalje, če se ne bi nekaj zataknilo. Ne pri stroju, se razume. Ta je bil električen in sodoben.

Medtem je modra halja pregledala izvide o krvni sliki. Papirji so zašumeli.

»No«, je vprašala bela halja. »Kako je torej s krvno sliko?« Iz odločnega glasu je bilo razvidno, da bela halja ne prenese površnosti in da odgovorno opravlja svoj poklic.

»Vse v redu«, zapoje modra halja.

»Pa pritisk?« vpraša bela halja. Problemom je treba priti v znanosti vedno do konca, sploh pa, kadar gre za človeka. Torej?

»Devdeset skozi sto dvaj-

set«, prešteje modra halja, potem ko v naglici zavija plastični ovoj okrog pacientkine roke in jo avtomatično napihne z zrakom. V redu. Bela halja je opravila.

»Teža?« vpraša bela halja za konec. Modra halja odšteje s tehtnice šestinpetdeset kilogramov pacientkinih kosti, kit, mesa, krvi, vode, mineralov in ostalih bistvenih človeških — in izmerljivih, to je važno, določil.

In zdaj zastoj v tem brezhibnem aparatu. Bela halja vpraša pacientko:

»Torej je z vami vse v najlepšem redu!«

Z udobnega stola pa tokrat ni slišati niti plahega: »Da.«

Bela halja tokrat začudeno dvigne pogled iznad očal, modra halja za hip preneha s tipkanjem. Ta molk je napaka, tratenje časa. Pacientka je medtem sklonila glavo in zdaj dežuje iz njenih oči na pisano krilo tihi dež. Bela halja je na moč presenečena. Modra halja čaka na nadaljevanje nareka, električni pisalni stroj nemočno obvisi nad prepodom napake, ker je tako brezhiben, da pozna vse črke in njihove kombinacije, celo številke in druge pomembne podatke, ki so zapisani v njegov tehnični spomin. Zdaj pa ta zastoj, kot bi zmanjkalo elektrike. Pa saj ima bolnišnica svoj lastni transformator!

Čez nekaj sekund prekine molk bela halja, ki v teku obravnave prvič pogleda pacientko v oči, iz katerih neslišno polzijo znanstveno nerazložljive slane kaplje vode. — »Zakaj pa jokate?« vpraša bela halja.

Pisano krilo obsedi v udobnem naslanjaču brez besed.

Bela halja ponovi vprašanje: »Zakaj pa jokate?«

Nič odgovora.

Končno spet zadrda pisalni stroj po znanstvenem nareku bele halje: »Pacientka na kontrolnem pregledu joče, a ne želi povedati, zakaj.«

Bela in sinja halja se spogledata, pacientka pa odtava iz sobe s potrdilom o zdravju v roki. Tu, skozi ista nihajna vrata, ki so ji mesece zapirala vrnitev v svet zdravih, še vedno živijo spalne srajce v copatah. Vsaka živi v svojem svetu sanj, ki so si ga izbrale namesto nesmiselne resničnosti.

In ali ni resnica to, kar verjameš, ne pa tisto, kar zares je?

Mlada spalna srajca, obolela zdravica, ki je zgubila otroka ob porodu, občasno divja in vpije, potem dobi pomirjevalno injekcijo in začne podzavestno opravljati svoj nekdanji poklic: nežno prijemata za zapestje ostale spalne srajce v copatah in jim zagotavlja, da bodo kmalu zdrave.

Suhotna srajčica še vedno sizifovsko pomiva ploščice v kopalnici, ker je bila nekoč snažilka. Mrmra skozi škrbate zobe in gara kot vdano živinče. Občasno besno zažene ob tla krožnik s kosilom, da se črepinje razletijo po gluhi jedilnici. Besna je, ker je nihče ne pride obiskat. Potem spet pomiva.

Že leto dni se sprehaja po hodniku številka tri pojoča spalna srajca v copatah. Občasno se ustavi pred stenskim ogledalom in občuduje svoj lepi glas.

Dolga koščena spalna srajca se davi od kašlja in obenem golta vase požirke cigaretne dima. Stalno si nekaj zapisuje v zvezek, ki pa ga ljubosumno skriva pred drugimi.

Zavaljena spalna srajca zbira preostanke obrokov, ker je došla, da je jed edino, kar ji je še ostalo od življenja. Sicer pa je bila svetovno znana igralca. Tako pravi. Pa so jo uničili.

Spalna srajca s pravilnimi potezami in z lasmi, spetimi v čop. Z rokama na hrbtu in z rahlo upognjeno držo odločno hodi po hodniku številka tri, kot bi bila res kam namenjena. Obrat za devdeset stopinj. Koraki v nasprotno smer. Ure in ure, med nevidnim premikanjem ustnic, da ne veš, če moli ali kolne. Tik pred dvanajsto stopi v jedilnico in slovesno oznani: »Veste, kaj bo danes za kosilo?« Spalne srajce so že navajene na ta obhod. Odgovor na vprašanje, ki ga je zastavila, da bi zbudila radovednost, je naslednji:

»Juha, krompir, mesooo — in solata!« To seveda ne glede na dejanski jedilnik tistega dne. Nato z navdušenjem ustavlja spalne srajce po hodniku, če jo je le katera voljna poslušati: »Veste, kje sem jaz v službi? V tovarni avtomobilov!« Njeno zmagoslavje ob teh besedah presvetli debela očala in iz bebastega pogleda zasije sreča. Sanjska, seveda.

V jedilnici sedi z žlico v roki že nekaj ur — še od zajtrka —

najmlajša spalna srajca. Toda nima moči za grizljaj. Kot bi okamenela. Kot bi ji nevidna sila uklenila duha in mišice, da se ne morejo zganiti na nobeno prigrigovanje. Včasih okameneni pri umivanju zob, včasih sredi preoblačenja, včasih pa gladko deklamira Gregorčiča. Potem spet okameneni.

Pacientka, ki ne ve, zakaj joče, pa odhaja s hodnika številka tri in zapušča spalne srajce v copatah. V pisanem krilu se vrača v življenje in sama ne ve, zakaj joče...

Mladika
str. 9 — 1988

Novi grobovi

(Nadaljevanje s str. 1)

Louise Levstik

V sredo, 1. februarja, je v Hillcrest bolnišnici po kratki boleznii umrla 74 let stara Louise Levstik, rojena v Clevelandu, nikoli poročena, hčerka Johna in Mary, roj. Klaus (oba že pok.), sestra Mary in Williama Leustiga (oba že pok.), zaposlena pri GE Lamp Division več kot 40 let, do svoje upokojitve. Pogreb bo iz Želetovega zavoda na E. 152 St. danes, v cerkev sv. Jeroma dop. ob 9.30 in od tam na pokopališče Vernih duš.

Katherine Dissauer

V petek, 3. februarja, je v Meridia Euclid bolnišnici po kratki boleznii umrla 81 let stara Katharine Dissauer z Euclida, kjer je živela zadnjih 37 let, rojena Oblak v Ljubljani, od koder je prišla v Cleveland l. 1914, vdova po Franku, mati Geralda ter že pok. Joan Kay in Ronald, 5-krat stara mati, knjižničarka po poklicu in bila zaposlena med obema vojnama v Cleveland Public Library na St. Clair Ave., kjer je ustanovila oddelek za slovenske knjige, nato zaposlena 24 let v Euclid Public Library, vse do upokojitve l. 1974, članica številnih strokovnih in ameriških društev, med slovenskimi pa Slovenian National Art Guild in SZZ št. 50. Pogreb je bil 6. februarja iz Želetovega zavoda v cerkev sv. Roberta in od tam na Kalvarijo. Družina bo hvaležna za darove v pokojničin spomin John Carroll University.

Ameriška Domovina
je Vaš list!

Dragi rojaki, potujete v Evropo?

Na pragu domovine, v središču stare Gorice na lepem drevoredu Corso Italija, vas pričakujemo v PALACE HOTELU, najboljšem hotelu v mestu: 75 sob s kopalnico, telefonom, radijskim sprejemnikom, barvno televizijo, mini-barom, klimatizacijo. Najmodernejši komfort po zelo ugodnih cenah: enoposteljna soba \$40, dvoposteljna soba \$62. Cenjenim gostom so na razpolago hale, konferenčna dvorana, parkirni prostor in hotelska restavracija v začasno ločenem poslovanju. V PALACE HOTELU bo poskrbljeno za vaš cimprijetnejše počutje, dobrodošlico pa vam bo osebno izrekel rojak Vinko LEVSTIK:

DOBRODOŠLI

PH-PALACE HOTEL, Corso Italia 63

34 170 Gorizia-Gorica, Italy; Tel.: 0481-82166; Telex 461154 PAL GO I

Za zanesljivost in stvarnost cen
pri "kupovanju" ali prodaji
Vašega rabljenega avtomobila
se Vam priporoča
slovenski rojak

Frank Tominc lastnik

CITY MOTORS

5413 St. Clair Ave.

tel. 881-2388

POVEST

Grče

Spisal *SLAVKO SAVINŠEK*

Nadaljevanje

In ni ga vzdržalo, moral je iti pobarat župnika. Liza mu je obljubila, da ga počaka, naj se oglasi, ko se bo vračal domov. Tako poln upanja je hitel dol v vas! Zdaj pa, ko se vrača strt, kakor omotičen od bolečine varanega upanja, kako naj stopi k Lizi, kako ji pove, da sta upala zaman, da sta sanjala o sreči prezgodaj?

»Liza, Liza!« gori v fantu, ko je prekoračil Savo in se zaril v reber, strmo in od pomladnih voda še spolzko in sklizko, da mora paziti na vsak korak. »Liza, Liza!« zvezni bolešno v njem, da mora zdaj postati, da se vsaj malo umiri v njem srce, ki mu tolče tako divje.

Kako naj ji pogleda v oči, kaj ji poreče, ko ga povpraša? O, da bi ji vsaj majceno upanja lahko dal! Mano bodo vzeli gospod v roke. Mana? Ah, Mana se boji, da ne bi Liza gospodinjala namesto nje na Vršanovini. Zato podpihuje očeta. Ni upanja! Pustil bi vse, šel na Jesenice v tovarno, pa bi se z Lizo lahko vzela. Ali grunt pustiti, zemljo domačo? Ki njegov pot cveti in kali in rodi na njej, in so žulji na rokah samo iz ljubezni do nje! Ne more, ne more! Tudi Liza neče, tudi njo drži zemlja nazaj!

Zavre in vzkipi v fantu, da se mora oprijeti mladega debla ob poti. Nehote upogne debelo vejo in jo zlomi. In dalje lomi divje, kakor brez premisleka, lomi samo da bi umiril besneje v prsih, bolečino v srcu udušil, da bi splahnelo vrvenje krvi v telesu.

Šele čez čas se zave fant brezumnosti svojega početja, se nasloni kakor zlomljena veja ob deblo in solze mu privro v lice. Toda v istem hipu plane vanj trma in ponos, in jeza in ljubezen in bol se zlijejo v eno in vse to zahtji v mladem srcu ter se zažene v grlo: mladi fant ob deblu z zasoljenimi očmi zavriska iz polnih prsi, da odjekne od roba Karavank čez dolino proti Vršiču in Mojstrovki.

Toda bolj ko se bliža Klemen trem hišam v Podsmrečju, težji postaja njegov korak, težje njegovo srce. Prve hiše se ogne v velikem ovinku, bliža se drugi, Lizinemu domu. Tam više gori, najvišja v vsej savski dolini, je njegova domačija, Vršanovo posestvo. Vidi od daleč luč: oče so že doma in niso šli še leč.

Že misli kreniti mimo Lizinega doma in se tiho ter neopaženo utihotapiti domov, ker se ne upa srečati dekleta, ko se izza debla ob kolovozu utrga dekleta in plane h Klemenu.

Vroč zaprosi vanj:

»Klemen, kako si opravil?«

Fant je zmeden, molči, ne ve odgovora.

»Klemen, povej!« zaprosi dekleta.

Fant stopi tesno k njej. Hoče jo ujeti za roko, hoče reči toplo, mehko besedo, pa je ne najde.

»Ah, saj vem, ne govori!« zaihti dekleta in vse njeno telo spreleti drget; kakor dete se nasloni na fantove prsi in tiho ihti. Klemen molči, ne ve, kaj bi; v grlu ga tišči nekaj, hoče ven, na jezik, da bi seglo Lizi v srce, pa se mu ne da. Šele čez čas:

»Liza, Lizika, ne jokaj! Saj bo drugič! Gospod so rekli!«

In ko dekleta ne neha jokati, znova:

»Mano bodo poklicali k sebi in očeta v nedeljo po nauku. Boš videla, da pojde!«

Liza ga pogleda z objokanimi očmi.

»Ne verjamem, Klemen; oče ne bodo odnehali!«

»Morda bodo, če jim gospod povedo...«

»Kaj povedo?«

»No, saj veš...«

»Kaj?«

»No, veš, kako daleč je z nama,« izdavi fant.

Dekle vztrepeta:

»Si jim povedal?«

»Sami so uganili.«

»Jezus!« plane dekleta znova v jok. Čez čas:

»In kaj so dejali?«

»Da morava jutri oba k spovedi.«

»Jaz sem že bila.«

»Potlej pa moram iti sam.«

»Le pojdi, Klemen, ti bo laže. Meni je tudi. Toda oče, kaj poreko oče?«

»Kar hočejo! Meni je vseeno!«

»Ah, Klemen, tako se bojim!«

»Kaj bi se bala, Lizika! Pogledaj, naj se postopi kdo!« se postavi fant prednjo, stisne pesti in dvigne roke, da počijo krepki sklepi. Dekle se zastrmi vanj. Oči ji blešče.

»Lizika! plane fant in jo hoče dvigniti od tal k sebi.

»Ne, Klemen, dovolj je bilo že skrbi! In jutri greš k spovedi! Morava biti pametna, ubogaj me, če me imaš kaj rad!«

Pogleda ga, da mu srce vzdrhti od sreče.

»Lizika moja, boš videla, da pojde! Gospod so preveč hudo gledali. V nedeljo ne bi bil rad v očetovi koži. Kako so se danes nad menoj znesli, da sem kar trepetal!«

»In po pravici!« mu požuga dekleta s prstom.

»Liza, Liza!« se zasliši nakrat za hišo.

»Mati kličejo, noter moram! Lahko noč, Klemen! Jutri se vidiva, če prideš mimo nas!«

»Lahko noč, Lizika!« zašepče fant. »Kaj lepega sanjaj in pa name misli!«

»Kakor vedno, saj veš!« odvrne dekleta, gre z roko hitro fantu čez obraz in steče urno proti hiši. Klemen stoji še nekaj časa na mestu, si gre parkrat z raskavo dlanjo po licu, kjer je prej zdrsela vroča dlan dekletova, nato pa previdno stopi dalje po kolovozu proti domači hiši.

Ko pride do lese, ki meji Lizino in njegovo domačijo, se ozre nazaj in vidi, da v Lizini sobi gori luč. Dolgo stoji zamišljen in strmi v svetlobo. Opazi, da je Liza stopila k oknu in ga odprla. Ne vzdrži; iz polnih prsi zauka in nato še enkrat in še tretjič, da je vriskov polna dolina in reber in gmajna na njej. Rdeča zavesa zagrne Lizino okno kakor za še enkrat lahko noč. Klemen se šele čez čas obrne in stopi proti domu.

Doma sta oče in sestra v izbi.

»Dober večer!« vošči obema in postoji sredi hiše.

»Bog ga daj!« odzdravita oče in Mana. Klemen sede ob peč. Oče, ki bere, dvigne oči izza knjige in pogleda v sina:

»Kje si bil?«

»Kjer Vi!«

»Pri fari? — Pil?«

»Ne; kjer ste bili Vi!«

»V farovžu?«

»Da!«

»In zdaj si bil z ono skupaj?«

Klemenu zagori v očeh, pa se premaga in je tiho.

Oče vstane in gre proti njemu:

»Česa si iskal pri župniku?«

»Vas!«

»Kako?«

»Tako! de rezko Klemen in vstane. Za hip si stojita oče in sin nasproti in si iščeta drug drugemu skozi oči v dušo in srce. Stari prvi umakne pogled, z roko si seže v belo brado.

»Lahko noč!« pozdravi Klemen in stopi v vrata. Sliši še za seboj, kako mu Mana vošči lahko noč, pa se ozre in vidi, da oče gleda za njim. Zapreduri in skozi vežo odide v nasprotna vrata v kamro. Že v postelji sliši govoriti v veži Mano, ki odide v zgornjico. Skozi špranjo v durih pa vidi v hiši še dolgo goreti luč in ve, da oče bere. In sluti, da morda mislijo nanj, na župnika, na Lizo...

2.

V lepem pomladanskem dopoldnevu sta orala stari Vršan in sin Klemen dober streljaj niže hiše. Nekam motno se je kisalo nebo in v južno stran okrog Triglava in gor do Mangarta se kar ni hotelo prav zjasniti. Samo doli niže se je nad Martuljkom dvigala oblačna prevlaka, dočim je v severno plat savske doline sonce veselo sijalo in se lastnih svojih žarkov veselilo.

Tako je počivala v dopoldanskih urah vsa strma reber podsmreška. In kakor kraljica se je na prostorni planici tik pod gmajnami Srednjega vrha v sonce ogledovala bela hiša Vršanova, najvišja v vsej gornji savski dolini. Veselo se je smejala v sonce in mu vračala svetlobne pozdrave v srebrnih in zlatih pramenih, ki so se razlivali iz njenih oken v trato pred hišo.

Njiva, kjer sta v zemljo rila oče in sin, je ležala prav na robu planice, ki je nato kakor odrezana z eno platjo padala v porastlo strmo reber, navzgor in navzdol vzdolž doline pa je segala na eno stran v Belco proti Dovškemu, na drugo pa v borovske rovte. Vsa prelepa gmajna od Belce pa noter v Rovte je bila Vršanova last in boršiti so se neizsekani in jedroviti vzpenjali do slemena Srednjega vrha in gor do Vršca, kjer jih je rezala nemško-avstrijska meja.

Toda goli del Podsmrečja pa ni bil ves Vršanova last, še dva sta ga delila z njim, ki sta tudi oba postavila hiše na razsežno planico, seveda pohlevne, bolj na kraj, na rob, tako da je posebno prva grozila, da zdrsne raz rob v dolino.

Bila sta to Belcjan in Smrečnik. Prvi, ki je imel za hčer brhko Lizo in dva sina, Franceta in Jako, je bil polgruntar in njegov rod je od pamtiveka v Podsmrečju. Drugi pa, Smrečnik, ki mu je gospodinjala edinka Micka, zajeten in poln dekljč, je bil samo štrtak in je pridelal komaj za pol leta hrane, drugo si je moral prisluziti z drvarjenjem pozimi.

Stara dva, Belcjan in Vršan, sta hodila drug mimo drugega kakor dve hudi uri. Ni se sicer bliskalo, ali v daljavi nekje je zamolklo grmelo, kadar sta se srečala, in samo iskrice bi bilo treba, pa bi se vžgalo. Sovraštvo je izviralo še iz fantovskih let. Prej najboljša prijatelja, ko sta še oba postopala za Klinarjevo Lizo v Logu; a sta se do krvi stepla, ko se je Liza odločila za mirnega, tihega Belcjana in zavrnila precej raznesenega in bahaškega Vršana. Morda jo je odbijala tudi Vršanova polna brada, ki je bila že tedaj ponos komaj tridesetletnega možaka. Od tedaj naprej sta se ogibala Vršan in Belcjan drug drugega. Belcjan radi ljubega miru, Vršan pa iz oholosti.

Ali mladi niso bili taki. Ko so bili živi še starejši trije Vršanovi, so marsikatero fantovsko bitko izvojevali zmagovalno skupino z Belcjanovimi doli v dolini, v Borovcu, Korenu ali v Logu. Liza je bila Belcjanova najmlajša, zato jo je tudi prijateljstvo zvezalo najbolj s Klemenom, Vršanovim najmlajšim.

Edino Mana, Vršanova edina hči, ni nikdar mogla Lize. Morda, ker je bila prebrhka, ali ker Belcjanovih ni hotel nihče zanjo bārati. Bila je vedno zadirčna in kakor že naprej določena, da ostane samska in očetova gospodinja po materini smrti.

Ko pa je Vršana zadela v strašnem letu kuge nesreča in mu pobrala vse tri razen Klemen, najmlajšega, Belcjanovim pa je prizanesla, se je sovraštvo v njej zakrknilo le še bolj in iz njega je često rezala zelena zavist.

Iz mlade tovarišije Klemenove in Lizine pa je kar čez noč pognala ljubezen in se razrastla v njunih srcih, da sama nista vedela kdaj. Kar čez noč se nista več upala prav pogledati drug drugemu v oči; opazovala sta se naskrivaj in beseda jima je zastajala za drhtečimi ustnicami, če sta se našla sama.

Pričela sta se kakor nalašč ogibati drug drugega, ali nehoteste sta se našla in oba vztrepeta ob svidenju ter često šla drug mimo drugega s kratkim pozdravom. Njunji pogledi pa so medtem govorili velike reči, in preden sta se prav zavedala kdaj in kako, sta si pred tremi leti sredi veselice v Borovcu trepetaje segla v roke drugače kakor do zdaj.

Ko so se vračali domov, je Liza za časek zaostala in Klemen z njo. In oba nista mogla zatisniti oči tisto noč. Od tedaj so Lizini nageljni cveteli samo za Klemena in Klemenove oči gorele samo za Lizo. Dokler ni prišlo na uho očetu Vršanu, ki je zarobantil nad Klemenom, ga skoro vrge iz hiše in mu prepovedal enkrat za vselej, še kdaj govoriti z ono. Toda srce je srce in oba mlada sta se še bolj oklenila drug drugega.

»Hi-hót, pram!« je udaril trdi glas Vršanov v mladega Klemena, ki se je sklanjal v plug in krepko oprijemal ročice ter pri tem zrl v cmokajočo, rjavo gmoto okrog lemeža.

»Daj no, Klemen, ali spiš?« se je vjedel stari v sina.

Sin je pogledal začuden v očeta in ni koj razumel njegovih besedi, ker so mu bile misli v prvih dneh njegove in Lizine ljubezni, ki je o njej razmišljaj med oranjem. Šele čez čas se mu je potemnilo čelo in na zvratišču, ko sta vračala, je jezno sunil lepljivo prst z otiko od lemeža, da je kar odletela od železja.

»Vihra ihtava, ali sem ti že preveč dejal?« ga je brž ugriznil stari, ki mu ni ušla sinova nejevoljna kretnja. Sin je molčal, se sklonil nazaj v plug in sta orala dalje, vsak s svojimi mislimi.

In se je gnetlo v starem:

»Seveda, mladež naduta, spi nič, voglari okrog, potlej pa klinka ob belem dnevu, ko je treba prijeti in pritisniti, da v sklepkih zacvili! Pretete deklinel!« je planilo polglasno iz njega in bič je ošvrknil konja, ki je pretegnil in drugega, belca, potegnil s seboj, da je Klemen skoraj na plug omahnil.

(Dalje prihodnji torek)

